

D-r Trajko Petrovski

I čhib thaj i kultura e Romengiri

bašo III klasi

Amari sikljovni

Ake akava baro, učo, thaj šužo kher si amari sikljovni. Trujal i sikljovni isi bari thaj lači avlin. Amen odori kelaja amanege ko baro dajani . Ki avlin dikaja turli renkija kotar o sportikano tereni, kote so amen kelaja odbojka thaj fuzbali, isi vunata thaj modra sandalije bešibaske, sar hem but vavera bukja bašo vavera interesna kjeliba.

Amari sikljovni si užič thaj šarlajmi . Ote isi staje thaj kabinetija. Ola si užič thaj nane melale. Ki sikljovni isi amen fiskulturna hala. Ote amen keraja fiskultura kana avrijal si šudro thaj kana avrijal phudela šudri bavlal. Kana avri si tato, amen keraja fiskultura avrijal.

LAFIKJERIPE:

- Sar si akaja zgrada?
 - So isi ke sikljovnijakiri avlin?
 - Sar si tumari sikljovni?
 - So isi andre ki sikljovni?
 - Kote kjelena o sikljarne ko baro dajani?
 - Kote kerena fiskultura kana si ivend?
- Bipendžarde lafija-nepoznati zborovi
Dajani - odmor

Anglo avgo sati

O nilaj kjelibaja naklo,
Ačhilo amenge o šukaripe ki godi,
Ake o zvono khuvela,
Vikinel amen ki sikljovni te dža.

Ko sakova than ki avlin šunelape,
O hangija e detarinake,
Lačo asaipe, šukar gili,
Sar dalga oj dalginelpe.

O sikjarno amaro gudlo manglo,
Ačilo anglal sare amende
Mangipaja adžikeri te kedel amen,
Ki sikljovni ko avgo sati!

Simo Mladenovski

Vaker amenge jekh interesno eksperijansa kotar e nilajeskere vakansije.

AMARI FAMILIJA

I rajutni Mevlida thaj o rajo Elvis Aguševi isi olen duj čhave: jekh čhaj thaj jekh čhavo. I čhaj vikinelape Šeherzada, a o čhavo vikinelape Bernat. I Marija si phen e Bernateske, a o Bernati si phral e Marijake. O rajo Aguši si o dat e Marijake thaj e Bernateske. I rajutni Aguševa si olengiri daj. Ola sarine vikinenape Aguševi. Odova si o anav olengere familijako. Bernat si o anav e čhavesko, a Marija si o anav e čhajako.

Amaro dat thaj amari daj si amare bijandutne. E bijandutne amare bijandutnengere si amaro papo thaj amari phuri nana (mami). Amaro papo thaj amari mami mangena ple nipon, olengere tikne čhave thaj e tikne čhaja.

Phučiba:

Sar vikinelape akaja familija?
 Sar vikinelape i rajutni?
 Sar vikinelape o rajutno?
 Sar vikinenape olengere čhave?
 Sar vikinelape tiro dat thaj daj?
 Isi li tut phralja?
 Isi li tut penja?
 Sar si tiro anav?

Bijandutne :

dat / daj
 phen / phral
 papo / mami
 kako/ dajčo/ tetino
 bori / zolva / kumnata
 džamutro / bori / bibi
 čhavo / čhaj /čhave
 Nipo / nipora
 rom / romni

Dijalogo 1

-Elvis, vaker mange khanči baši tiri familija.

-Amari familija si taro šov džene: mo dat, mi daj, mo papo, mi mami, mi phen i Žaklina thaj me.

Ki amari familija sakova dženo isi ole leskiri buti. Mo papo vakerela amenge paramisja thaj kinela amenge habaske; mi nana but droma kuvela amenge kalcunja thaj vakerela amenge paramisja; mo dat kerela buti ki fabrika; mi daj si daktilografka;

me sijum sikljarno, a mi phen i Žaklina si tikni thaj crtni khančl, ja palem kjelela peske pe kuklencar. Keda avela i rat sarine dikhaja televizija hem keraja amenge lafi.

Sa o džene kotar amari familija dživdinena mangipaja thaj respektiribaja.

Amen sijam but lači familija.

Konverzacije:

Me sijum jekh čhavo. Tu sijan bari čhaj. Odova čhavo kelela peske e topija. Amen sijam tikore čhave. Tumen sijen bare čhaja. Akate bešena šhuže džuvlja. Man isima dat, daj, jekh phral thaj jekh phen. O dat, i daj thaj o čhave kerena jekh familija.

Bipendžarde lafija:

Bijandutne- roditeli

Miro kher

O Bernati traisarel ano apartmani ko jekh apartmanesko kher, ko dujto kati, ple dajaja thaj ple dadeja, papoja thaj mamijasa. Olengoro apartmani tano gezentijaja, misafirengiri odaja, sojbaskiri odaja, odaja kote kerelpe o habe thaj banja kenefeja.

O apartmani kote so traisarel o Bernati nane baro thaj e Bernate naje oleskiri odaja sojbaske thaj bukjake. Ama odoleske isi ole jekh tikno kotor than ki misafirengiri odaja . Oleskoro bukjarno than si uzal ki pendžera isi ole jekh astali thaj skamina hem jekh rafti. Ko rafti si redime o lila e Bernateskere, a ko duvari uzal o rafti si o ničalo lil e sahatengoro ki sikljovni thaj o ničalo lil e vakteskoro baši buti thaj dajani te bešolpe khere. Oleskoro bukjarno

kotor than si sakana lačardo thaj užo, sa odova kerela korkori .

Iker ki godi:

Sakova sikljarne trubul te ovel ole leskoro kotor than ko kher , kote so ka kerel ple sikljovimaskere bukja. O jatako thaj o bukjarno than trubul sakova dive te oven uže thaj lačarde. O sikavimaskoro pribori thaj o lila trubun sakana te oven uže thaj lačarde.

De džovapi:

Isi li tut bukjarno kotor than ko tlo kher?

Ko lačarol tuke o jatako thaj o bukjarno than kote so sikljoveja?

Bipendžarde lafija:

Ničalo- redoven

Prezentiripe

Singular :

Me sijum
Tu sijan
Vov si
Voj si

Plural :

Amen sijam
Tumen sijen
Von (ola) si

Dijalogo 2

Mo anav si Suzana Destan. Me sijum i phen e Fatimakiri. Erat ka avel mi familija te kera o bijando dive me tikne phraleskoro . Amen keresa o dive e Ademesko .

Šukar rat Suzan, vakerela i Elizabeta. Sar sijan? Akate li o Ademi?

Adem, te ovel bahtalo tiro bijano dive, ale tuke akala love thaj akala meniye. Ajde beš, muk čalgija te has thaj te pijas, erat si o bijando dive e Ademeskoro.

Akaja si tiri familija.
Akala si me amala.

Molisarava tut , sar si tiro anav?
So kerena buti?

Mo anav si Daniel.
Sikljovava englesko čhib.

Seljamija thaj pendžarkeribe

Akaja si i rajutni Suzana Petrovska.
Akava si o rajo Elvis Murat.

Hoši si mange.

Sar sijen?

Ov sasto, lače. (šukar).

Dijalogo 3

Ko si akava?

-Akava si miro amal.

-Hoši si mange.

-Leskiri phen si doktorka.
-Me sijum profesori.
-Sijan li tu kotar o Skopje?
-Na, me sijum kotar i Bitola.

Bipendžarde lafija:
Prezentiripe - predstavuvanje
Singular - ednina, plural – množina

Dijalogo 4

Muk te vakerav tuke ko sijum.
Mo anav si Zoran.
Pendžardžama ple dajaja thaj ple dadesa.
Jeftisar mange, dali sen tumen o Tomi?
Va, me sem / na me naj sem.

Dijalogo 5

Me sijum o Senati. Sar si tiro anav ?

Ridžarkeripe, ašakeripe em afikeripe, jeftisaripe

Rudžisarav tumen , vakjaren mange kaj si i sikljovni?
Rudžisarav tumen, sikaven mange...
Parikerav.
Te ove sasto. Ov sasto.
Parikerav lače..
But sijum parikerutno.
Ma han gajljava odolese).
Jeftisaren.

Ridžarkerav tumen .
Me ašakerava man tumenge.
Jeftisaren man.

Dijalogo 6

Kote si o taksi?
Adžiker hari.
Taksi! Taksi. Ake avela o taksi.
šukar. Isi li tut багаži?
Na, von si ki okoja odaja.
Dži ko dikipe. Dži ko dikipe, te ove sasto.

Dijalogo 7

šaj li te džav mange ?
Dema jekh tahtaj pani, rudžikeravtu.
Čiv odova odori.
So mangena?
Ka holjane li ako tharava jekh cigara?
Bahtasa. Jeftisaren.
Dema lon, rudžikeravtut.
Sar mangena.
zborovi

Bahtaripe
Gudleja rajo,
Gudlije rajutnije,

Bhtalo tumaro bijando dive.

Bipendžarde lafija-nepoznati

Ridžarkeripe -zamoluvanje
Ašakeripe - zablagodaruvanje
Afikeripe, jeftisaripe- izvinuvanje
Parikerav – blagodaram
Jeftisaren - izvinete
Ašakerava - zablagodaruvam
Ma han galjava – ne grižete se
Bahtaripe - čestitanje

Seljamija

Lačo dive.
Lači rat (šukar rat).

Ačov devlesa.
Dža devlesa.
Ka dikha amen sigende.

Lačo dive thaj bahtalo dive si hemlačho bahtaripe ko Roma. O solduj bahtaripa tane jekh, a jekh sar ki makedonijakiri čhib : “Dobar den” hem :“ Zdravo”. Nesave Roma maškari peste bahtارينenape e muslimanengere lafencar ”Selam alejkum ”, a nesave Roma bahtارينenpe e lafencar:

Lačo sabavo , Lačo dive , Lači rat palo 17 thaj 18 ari sa dži ko averasutno sabavo (detharin). Ačov devlesa .

Dijalogo 8

Sar sijen?
Ka dikhamen tajsja.
Ka dikhamen pogeči.
Ker but seljami tire romnjake.

But baht savorenge kotar miro anav.
Ka dikasamen / Čao.

Lafija bašo vakti

Erati , avdive tajsja, teara
erati rakjate , akaja rat , tajsja račate

Dijalogo 9

Lačno dive. Sar sijan?
But šukar, ov sasto. A tumen?
Šukar . Sar si to anav.
Mo anav si Kenedi.
Tumen sijen kotar i Belgija?
Na, me sijum kotar o Skopje.
Me džava ki Belgija kori mi familija.
Akaja si mi romni i Atidža.
But si mange šukar so pindžardam amen.
Kote bešena ki Skopja. Oja, amen bešaja ani Šutka.
Isi tumen li kher ? Isi amen tikno kher thaj bavča.
So kereja buti? Me bikinava ano kurko ki Šutka.

Daje

Te isi poljana
Bari – salde mli,
Tegani adaja poljana
Arakelape ko tlo ilo.

Te isi kham
Asajba so ikavela
Tegani odova takjola
Taro tire šuže jakha.

Bahtalo tlo dive daje

But šukar mangipa
Tuke daje mangava,
Daje gudlije,
Daje manglije,
Le akaja martovsko luludi,
Bašo tlo mangipe
Gudlije thaj manglije daje.

Bahtalo 8 mart daje

Iker ki godi: O 8 mart si dive e džuvljengoro ko sasto sumnal (lumija). Odova dive si baro dive tire dajakoro, tire mamijakakoro, te bibijakoro, te vujnakoro, te sikamnakoro thaj sa e džuvljengoro.

Savali- Trubul te kere: Ker jekh bahtarin bašo 8 Marti tire najgudlenge.

Bipendžarde lafija:
Savali –zadača

Hemlačo bakšiši

I Dafinka nekobor dive isi sar na džala ki sikljovni. Pašljola ko jatakoi. Voj sine nasvali. Lakiri daj lelja te čingerelpe baši late. O jakja olakere dajakere dukavne ileja dikhena e nasvale čajaja.

-Daje, kana ka sastovav?-pučela sine i Dafinka.

-Sa ka nakjel. Ma sekldin... delala sabri lakiri daj.

-Tato si mo čekat ,daje.. Dukhalama mo šero.

I sekldimi daj čivdža lake šudre obloge e nasvale čajake.

-Šudro si mangle!.. tinanava.

I olakiri daj učarelala duje jorganencar. Andža lake tato čaji. Mangela i Dafinka so posigate te sastovel.

Alo o 8 Marti, o dive sa e dajengoro.

-Daje, avdive si mangle pošukar. Sastiljum ! Ka džav te anav tuke jekh buketi lulugja.

Mangava te bahtarinar tuke o dive i dajengoro! –Asaindoj vakergja i Dafinka.

Pherdi kotar i baht, i olakiri daj resljape olaja thaj čumindža ple čajaja.

-O, luludie mirie! Avrijal si šudro thaj šaj palem te nambordžove. Odoleske pošukar si te beše khere. Tiro sastipe si hemšukar baši mangle!

Gorjan Petrevski

Hramisar panč motovibne lafjora kote ka oven o lafija: daj, baro dive, bakšiši, luludi, čhavo.

Divesa ano kurko:

- palokurko
- dujto dive
- trito dive
- štarto dive
- paraštuj
- savato
- purano kurko

Kurkeskere divesa:

O dive ulavenape ko duj kotora: dive thaj rat. Kana si dive sa dikhelape, a kana si rat avrijal si karanluko . Akana si dive. Jekh dive isi ole: javin (detharin), ručko, pala ko ručko thaj rat.

O ehta dive e kurkeskere si:

Pondaniko - ponedelnik	paraštuj - petok
dujto dive - vtornik	savato - sabota
trito dive - sreda	purano kurko - nedela
štarto dive -četvrtok	

Kana si o vakti bukjarne divesengoro amen keraja buti. Kana si erat amen odmorisaramen. Kana si baro dive amen na džaja ki sikljovni.

So si akana dive , ja palem rat?

Kotaro kobor kotora si kerdo o dive? Kana si i rat avrijal dikhela li pe?

Sar vikinenape o divesa e kurkeskere?

So kerena kana si purano kurko?

Dijalogo 10

Kerena li buti sakova dive ?

Kerava sakova dive , numa savatone pala ko ručko na kerava buti.
Ka dikamen paraštune.
Amen resljam savatone.

Kana si purano kurko amen džas te piras prekal.
Pondanikone ka džav ki Bitola.
Savatone palo ručko o Elezi mangela te džal ko bioskopi.

Keripe lafi bašo divesa e kurkeskere

-Žaklina!

-Rudjiv.

Džane li kozom dive isi ko jekh kurko hem kola divesa si odola?

-Džanelape,džanava. Isi efta dive: pondaniko, dujto dive,trito dive,štarto dive,
paraštuni, savato thaj purano kurko.

-Kola divesa hembut mangeja,a kola na?

-Hembut mangava o savato thaj o purano kurko.

-Sose baš olende?

-Savatone thaj ko purano kurko mi daj thaj mo dat na džana ki buti thaj legarenama
ko vakti e vikendeskoro te piravas amen.

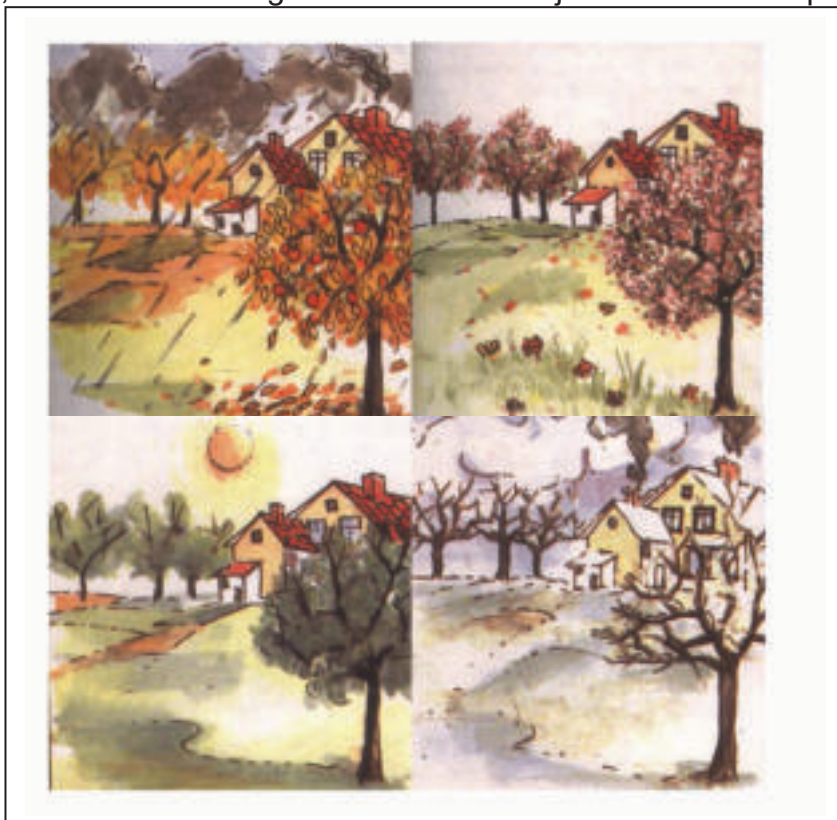
E naturakere sikavipe

O Kham e phuvja dela tatipa thaj šarlaipe e dživdikane sumnaleske - e manušenge, e dživutrenge thaj e florake. Nesave thana kotar i phuv pobut isi olen tatipa thaj šarlaipa, a nesave thana isi olen pozala šarlaipa.

Odoleske ko disave thana isi sakana nilaj, a ko nesave thana isi sakana ivend. Amari phuv kaj so bešaja amen arakjovela maškaro duj asavke teritorije.

Isi lači klima thaj čtar beršeskere sezone.

Ko nilaj thaj ki tomna dela but bršind, a ko nilaj isi but kham hem odoleske si but tato o vakti, a kana si ivedn tegani si but šudro thaj dela but iv hem phudela bari balval.

O kham thaj I užl havaja

Ko jekh kher dživdinela sine i čhaj Mira pe dajaja. I Mira sine jekh but hurdi thaj gudli sar jekh luludi. Sine doborom nasvali, so našti sine te phirel . Olakiri daj sakana phandela sine o džamija e odajakere. Daral sine te na namborovel

lakiri nasvali čhaj i Mira.

Avilo o anglonilaj. O tato kham dikhela sine pe kotar i phangli pendžerka... Uzal leste diklja hem nesave vunato patrina, thaj pučlja pe daja:

-Daje, so si okova vunato ki

pendžerava?

Olakiri daj phavgja i pendžerava thaj diklja jekh zalgoro vunato so bajrol so ikliło kotar jekh pharjardo duvari so si uzi leste.

-Odovala si bežeri – vakerdža voj. – Nesavo zrno tuvurlisalo dži ki odova pajrardo kotor hem adžahar bajrilo. Eke akana isi tut bavča uzi pendžerava!

-Pašljaj mo jatako dži ki pendžerava te šaj te dikav sar bajrovela o bežeri-rudjikerdža i Mira ple daja.

Olakiri daj kergja o kejši olakoro thaj palo odova geli peske ki buti.

Kana irisalili kotar i buti i Mira vakergja olake:

Daje, avdive sasto dive o kham tatargjama thaj e bežere. Me gndinava kaj si mange avdive pošukar o kham tatargja man thaj e bežere te phenav sastiljum.

Olakiri daj uli bahtali kana šungja odova thaj sigate geli uzi pendžerava. Voj čhivdža jekh tikni ranik te ikeripe odova tikno bežeri te šaj te sevendinol pire čhaja e Mira.

But divesa i Mira pašljovela sine ko jatako uzal ki phravdi pendžerava. Dikhela sine e bežere so bajrovela sine sakova dive pobut hem pobut, hem ko agor ov muklja patra thaj cutisarda. O sastipe e Mirako kotar o dive ko dive ovela sine sa pošlače thaj majlače. Olakere čamja lolile, olakere jakha šarlaisarde thaj agjahar i Mira ljelja te bešel ko jatako. Palo nesave divesa i Mira uštili. Geli dži ki pendžerava thaj gušingja e bežereskara lulugja. Phavgja ple vasta prekal o kham thaj vakerdža:

Sumnaleskereja Khama, tu iringjan mange mlo sastipe.

Hans Hristijan Andersen

Baše save manuša vakerolape ko akava teksti?

So dengja arka e Mira te sastovel?

Ki tumari tetratka hraminen pandž anavjora kotar o teksti.

Selikano proverbo:

O kham si kanjako e dživdipaskoro.

Garavdo lafi: Kotar jekh thati jag sasto sumnal tačovel.

Bipendžarde lafija-nepoznati zborovi
bršind,bršin - dožd
iv - sneg
kukudik- grad
mugla (muli) - magla

Paramisi e balvalakiri

Kotar jekh but purano kaš, so bajrovela sine upro amaro gav, peli i hempaluni patrin ani susli phuv.

O hemučo than kotar o veš pačardilo kotar i kali mugla.

Dur kotar o utar šunelape i balval sar phudela:

-Fiu, fiu! Fiu,fiu!

I balval Severko ljelja te mukelpe ki dakšin thaj te anel o šudripe. I purani kakaraška, ple palune porikasa, dija vika:

-Kra,kra! Kra,kra! Me darava!

Kotar o utar ljelje te mukenpe o bare kale mogle. I balval Severko palem phudingja:

-Fiu,fiu! Fiu,fiu!

O čiriklo Sivko tinanela kotar so si leske šudro. Upro lesko trupi nakle šudre biršimale panja. Sar so bešlja ki jekh harni salčin , dija vika:

-Dživ,dživ! Dživ,dživ!

Avela boluti, šudro hem kalo.

Dživ,dživ! Dživ,dživ!

Palo odova gelo thaj ujrjalo dizi ki gavutni plevnja.

Palem i balval Severko upraldan pudindža, ama akana but dilikane thaj holjarnikane:

-Me sijum balval but džungali, dilini.

Anava iv, mrazo thaj šudripe.

Paosarav e ainča,

šudrarava e manušengere muja.

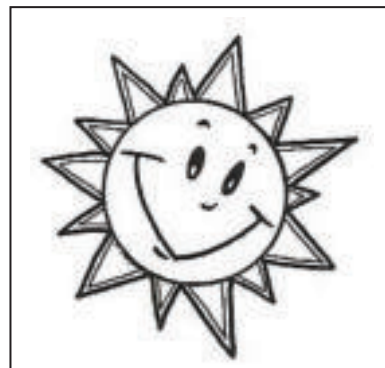
Tegani kotar o utar ale bare kale bulutija. Kotar I hava, ke but bare numerora parne, loke papauruge, lilje te ujrjan parne iveskere čerenja...

Vančo Nikoleski

Vaker bašo o četivo tire lafencar sar so džaneja.

Arak ko teksti thaj hramisar o lafija so isi olen prekalutno džandipe akale lafijen:

Upre, zuralo, čingo, suslo, učo, phurano,
lungo, kalo, šudro thaj dilino.

Bipendžarde lafijaj:
Salčin – granka
Utar – sever
Dakšin – jug
Buluti – oblak
Ainč - niva

Maškar i natura

I natura si amaro kher hem odoleske valjani te arakala. I jag na tarelope ko veš uzal o bare kašta. Ni trubul te čina o lulugja, soske pale odova e lulugjakoro kašt merela. E lulugjencar trubul te pherjol amaro vogji (raduвам).

Ivend

But šukar vakti si evendeskoro! Majbut lošanen o čhavore! Save li nane kheliba thaj lošaliba oj anela lenge.

Nevo berš

Ej čhavalen
Avgineskere gudlea
Ano miro kher
Reslo nevo berš.
Nevo berš e elkencar
But šuže kolorencar
Pherdo lampionencar
Thaj čhavengere manginencar.

Bipendžarde lafija:
Perjol amaro vogi – se raduвам
Natura - priroda

O bokhale phakša

O ivend alo. Iv perela. Nesave phakša ko tato dakšin ujrandile. Ka džakera o anglonilaj te avol. Von palem amende ka irangjon. Akate o čiriklja thaj o kabutarija ačhile. Von ujrana, ujrana thaj kana bokhaljovena, teli mi pendžera tergjona.

-Bokhale si o phakša!- phenela mange mi daj.

-Na, nane bokhale. Me čhivava lenge maro – vakerava me dajake.

- Agjahar mo čhavo!- ašakergja man mi daj. O čiriklja thaj o kabutarija naje te ačhen bokhale!

Mustafa Ramče

Lafikeribe

Ko save masekoja si o ivend?

Save phakša džana ko tato dakšin?

Lipar lengere anava?

Ko parvarela e pakšen? So vakergja i daj e čaveske?

Savo džovapi dengja la vov? Ko ašakergja e čhave ?

Bipendžarde lafija :

dakšin-jug

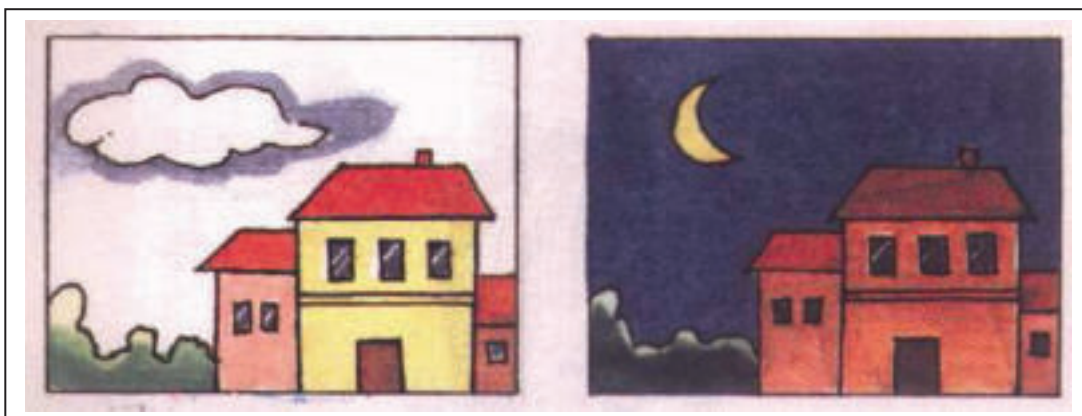
anglonilaj-prolet

ašakerela-fali, pofaluva

kabutari-gulab

šikarkerela-lovi

pakše - ptici

Dive thaj rat

Dive si.

- O sabavo putajlo.
- O Čerenja našavgjovena.
- O kham bijangjovel.
- I balval phudel.
- O čiriklja gilaben.
- Peli i drosin.
- O kham si upral amende.
- Palo ručko o kham garavel pe pale veša
- O dive nakhela, a i rat avela.
- I balval pudel vadže.

Ratisajlo.

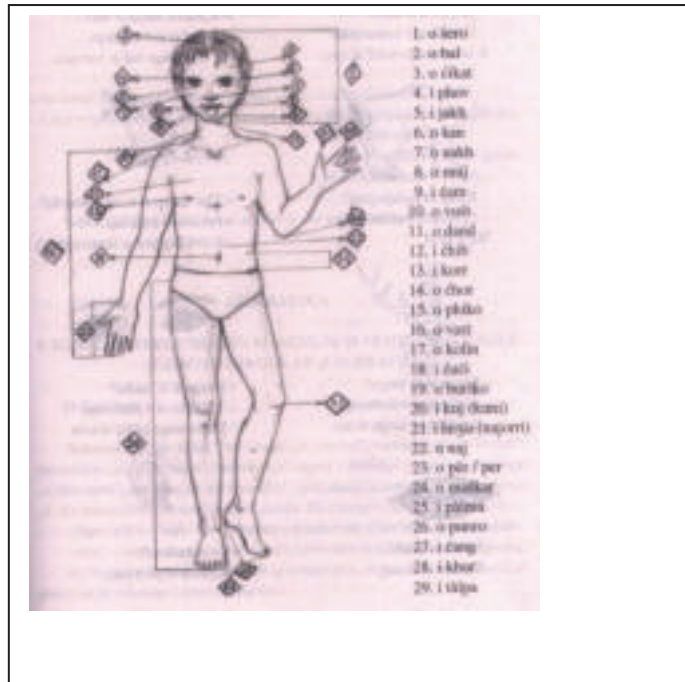
- O masek šarlajnela.
- O čerenja tinanena.
- Konik ni kjerel lafi.
- O čhave sovena.

Erat sovelape mange

-Erat na sovelape mange – vakergja i Esmeralda thaj bešlja pese ko čardako.
But si tuaflija akala dada thaj daja!

Vakerena pire čhvenge te soven kana si olenge hemšukar.

-Ava, daje! Dikh okoja čerin, akana voj rupindža taj ali mange ko jatako, a me trubul li akana te pašljovav te sova.

Mothovipe e manuškoro

Sa e manušen isi jekh šero, duj vasta thaj duj pre. Upral ko šero isi bala, a anglale isi duj jaka thaj jekh muj. Kana o manuš hasarela o bala ov ovela geralo. Andre ko muj isi danda thaj jekh čhib. O danda si parne, a i čhib si loli. E mujeja hasa, pijasa thaj vakerasa, e vastencar keraja buti, a e prencar pirasa, prastasa thaj rupinasa. Me prastava sigo thaj rupinava but uče.

E manuše isi šukar muj, čikat thaj tikno nak. Nesave manušen isi bare kana, thaj tikne jakja. Džaindoj potele kotar o šero e manuše isi men ja kor, dume, brekha, vogi thaj kukija. Tele kotar o kukija si e: čanga, koča hem najtele kotar o čanga si e pire thaj e naja ko čanga. Bistardem te vakera phanda kaj e manušen isi vasta, palma, naja thaj vundže.

Phučimata:

Kozom vasta isi tut?
 Kova vast si tari ileskiri rig?
 Kozom naja isi tut?
 Kozom pre isi amen?
 Kozom jaka isi tumen?
 Isi tumen li modra jakja?
 Kote si tiro nak?
 Isi li amen duj naka?
 So isi amen ko muj?

Jemiši thaj zarzavati

Ki amari bavča isi but jemišengere kašta. E jemišengere kašta si: i pabalin koja so bijanela pabaja, i ambrolin so delamen ambrola, e prunako kaš bijanel prune, i čirezin bijanel čirezora, a i akhorin bijanela akhora.

E draka bajron ke reza. Kotar i drak kerelape mol, rakija thaj soko.

Ki amari bavča šaj te dike: kompirja, armin, fusuj, salate, krastavice thaj duduma. Sa akava zarzavati si šukar hamaske.

Pučimata:

So isi ki tumari bavča?

So bijanel o ambrolikano kašt?

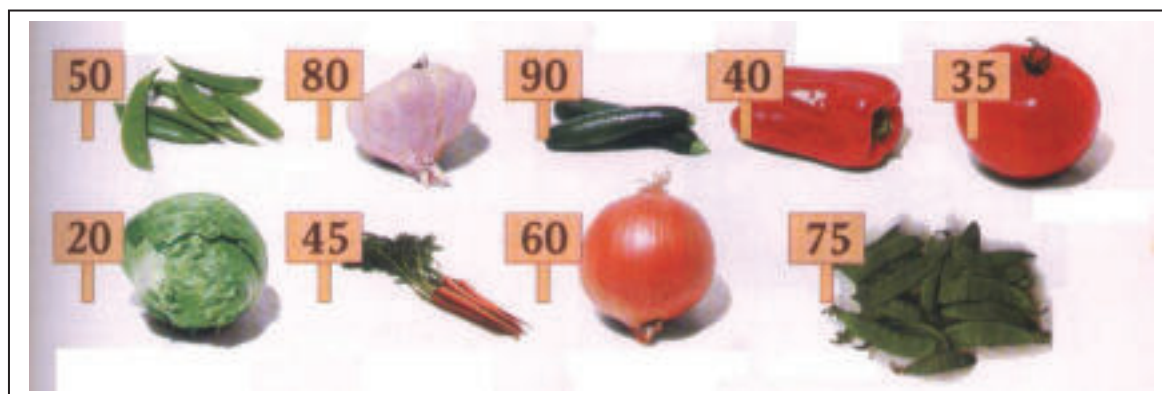
Savo kašt bijanol akhora?

So dobisara kotar e moljakiri drakh?

So isi amen ki zarzavateskiri bavča?

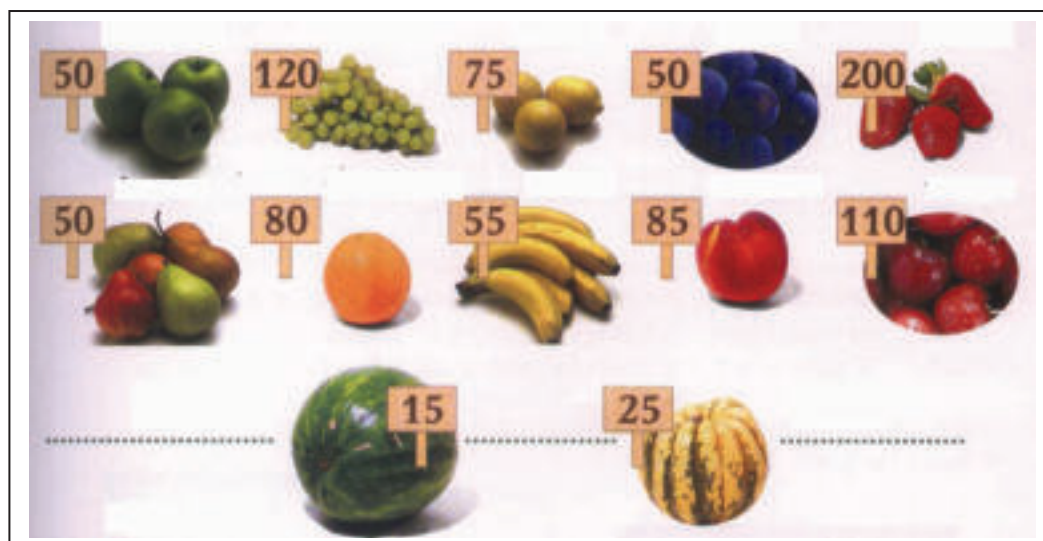
Hana li tumen but zarzavati?

Vaker nesavo anav kotar o zarzavatija?

So dikheja ko akava fotosi?

Hramosar sa o anava so dikheja ko akava fotosi.

Savali :

Hramosar ki tiro defteri o anava e jemišengoro kotar akava fotosi.

Iker ki godi:

E jemišeskere kašta dživdisaren pobut berša. O manuša pendžrena akale kašten kotar olengoro dikhiba, kotar e patrina, savi si olengoro behari thaj savo si olengoro bijanipe jemiši. Jemišengere kašta phraven o behari ko anglonilaj, a olengoro bijanipe jemiši kana resljola kedelape ko nilaj thaj ki tomna. O reslo jemiši si but šukar habaske thaj si but lačo haibe e manušenge, a hembut e čhvenge. Sar halape taze, thaj konzervirikano-kompoti, gudlimata thaj džusija.

O manuš so kerela buti e jemišencar isi ole but buti ki bavča soske valjani te arakel akale kašten thaj olengere bijande jemišija kotar o turlije kerme thaj insektija. Odoleske o manuš valjani te činol kotar o kašt o šuke salčina, te randol l phuv, te čivol hari brlogo thaj te prskinol olen hemisko preparatencar.

Iker ki godi:

Ki zarzavateskiri bavča bajrovena turlije zarzavateskere bukja: piperja, domatizja, kompirja, armin, spanako, morkovja. Nesave kotar akala, sar so si e piperja thaj e domatizja traisaren jekh berš. Olenge vakerasa kaj si jekh beršeskeri vegetacija. I armin (o šah), o morkovi, o kompiri, i sir, i purum traisaren po duj berša. I zarzavateskiri vegetacija o manuš ikeri sar haibe peske soske von si but lače e manušengere sastimaske, a majbut bašo čhave. E zarzavate o manuš halale taze thaj konzervirimo.

Bipendžarde lafija :

Savali - zadača

O nilaj

Nilaj, nilaj me sijum,
O tatipe me angjum,
Harne, sane šeja uraven,
E panjeja te khelen.

Amen sijam trin phralja,
Juni, juli thaj avgust,
Isi pherdo horbuze, ambrolja thaj phabaja,
čhavalen, te džanen, amaro dad si o nilaj.

Ibraim Džemail

Kherutne dživutne

Akava si grast. Odova si kherutno dživutro. Vov si lačo thaj zuralo.
Ake jekh vaver kerutno dživutro. Odova si o guruv, a akaja si i gurumni.
O guruv i gurumni, o balo, i buzni si agjahare kerutne dživutre. O v kulandin.

Pučimata:

Ko si kerutne dživutre?

Sar si o grast?

Soske kulandinipe o guruv?

So dela amen i gurumni?

So kerela o džukel, a so kerela i micika?

O kherutne dživutre razmnožinenape bijanipaja. Dži kote si tikne von pijena thud kotar pi daj. Odoleske vikinenape dživutre so pijena thud. Olengoro badani si učardo balencar, te na ovel lenge šudro. Ko nesave dživutre, sar missal, i bakri olakiri bal si lungo thaj gusto voj akharelpe pošom.

Kherutne phakše

I kajni, o čurano, i šotka, i guska thaj vavera dživutre phakšale razmnožinenape jarencar. I kvočka pašljo vela upral ko jare ple badaneja thaj takjarelalen. Palo bišujekh dive o puj ko jaro andre ple tikne nakeja phagela i kora e jareskiri thaj pale odova iklovela kotar o jaro.

Phučimata:

Vaker amenge kola si o kherutne phakše?
So bijanela i khajni?

Bipendžarde lafija:

Phučimata – prašanja

Vešakere(divo) dživutre thaj phakše

E vešakere dživutre thaj o phakše dživdinena ko veša , a nesave dživdinena thaj ke ainča. E vešakere dživutre kotar o kherutne dživutre tane turlija dživdipaja, agjahar so ola korkore rodona peske haipe thaj than sojbnaske. E vešakere dživutre si: o ruv, o leoni, i resuni, i ričini, o eleni, i srna, o šošojthaj javera.

Ano veš thaj ke ainča dživdinena hem turli vešakere phakše. O kartali, ko missal, si but bari phakša. Isi ole bare phaka. Oleskoro nak si baro, stringo thaj hari phago sar i kuka.

G'ndin thaj de džovapi:

Save vešakere dživutre dživdinena ko tumaro than?

Save šukaripa isi e manuše kotaro vešakere dživutre?

Beršeskere vaktija

Šhtar kurke kerena jekh masek. Dešuduj maseka kerena jekh berš. O dešuduj maseka jekhe beršeskere si : Januaro, fevruaro, marti, aprilo, majo, juno, julo, avgusto, septembro, oktombro, novembro thaj decembro.

O januari si avgo masek (čhon) beršesko, a o decembri si o agorutno masek e beršesko.

E maseko januari sile 31 dive, a e fevruare isi ole 28, a sakova trito berš 29 dive. E beršeskoro majlačo masek si o maji. Kana avela o septemvri o čhave džana ki sikavni.

1 januaro si o Nevo berš.

14 januari si o romano bidžuko i VASILICA.

8 aprili si o Romano dive

6 maji si o romano bidžuko Džurdževdani (Hederlezi).

Pučimata:

Kobor kurke kerena jekh masek?

Kobor maseka kerena jekh berš? Kova si prvuno masek e beršeskoro?

Kova si agorutno masek e beršeskoro?

Kova masek avela palo juni?

Ko savo masek džana o čhave ki sikavni?

Savo masek sijam akana?

Anglonilaj (primavera) – prolet, Nilaj – leto, Palonilaj (tomna) – esen, Ivend – zima

Dijalogo bašo beršeskere vaktija

- Ko jekh berš isi štar beršeskere vaktija – vakeri o Zorani.
- Džanava odola si: i tomna, o ivend, o anglonilaj thaj o nilaj.
- Savo beršeskoro vakti mangeja majbut? – phučela o Zorani.
- Sa e beršeskere vaktija mangava. I tomna dela amen but hajbaskere produktija; ko ivend lizgaja amenge thaj kelaja amenge e kovle iveja; ko anglonilaj si sa ješilija (zeleno) thaj isi lulugja. Ko sa o riga šunelape bahtale gilja so gilavena o čiriklja thaj o biljbilja. O nilaj mangava soske tegani na džaja ki sikljovni. Me dajaja thaj me dadeja džaja ko vakansije.

O ANGLONILAJ

Anglonilaj me sijum
O šul mandar paldingjum
Ake, me thaj o tato kham,
O iv aindžendar, paldingjam.

Amen sijam trin phrala
April, maj thaj juni
Uravaja lulugjalo gad,
O avgonilaj ilo amaro dat.

Lulugjale šeja phiravaja,
pe umalja thaj pe veša prastaja.
Aven avri ko umalja,
Maškar o lulugja te khela.

masekja (čhona) - meseci
Baro masek, tikno masek

Berša -godini
Beršipe – godišnina

Jekhe berše isi štar vaktija:
Primavera(anglo nilaj) - prolet
Nilaj - leto

Tomna (palonilaj) - esen
Ivend - zima

Sakone vakti isi po trin maseka.

I primavera nisisarel ko 21 marti , a agorisarel ko 21 juni. I primavera si hemlačho vakti ano berš./Pali primavera avela o nilaj. O nilaj nisisarel ko 21 juni thaj traisarel dži ko 22 septemvri.I tomna avela palo nilaj. Nisisarel katar 22 septemvri thaj agorisarel ko 21 decembri. Pali tomna avela o ivend. Ki primavera o vakti si tato. Ko nilaj o vakti si panda potato. Ko ivend o vakti si but šudro.

Pučimata:

Kobor vaktija si ko jekh berš?

Sar vikinela o avgo beršeskoro vakti?

Kana nisisarel voj?

So isi amen ko nilaj?

Sar si o vakti ki primavera, a sar si ko ivend?

Šudro li si avdive?

O pernango čhavo

Dela pese sine baro tomnakano bršind. Phudela sine bari balval thaj khuvela sine o džamija kotar o purane pendžerke.

Johan, tu avdive naštit e dža ki sikljovni – vakerdža leske oleskiri daj.

-Ka džav, daje – vakerdža o Johani.

-Nanetu menije, mo čhavo. Zarem pernango ka dža ko akava baro šil thaj bršind?

Ka nasvaljove – vakerela leske i daj .

-Ako , daje. Ka džav.

I agjahar o čhavo lelja te džal. Gazingja ki čik. Šudre bršindeskere kapke thaj graduška kerdže oleskoro muj žrko pani. Ama, o Johani na gndingja e šudreske thaj e bilače vakteske. Gndingja numa ko jekh: -Ko vakti te resel ki sikljovni.

Gnin thaj vaker:

Soske i daj e Johanneske vakeri te na džal ki sikljovni?

So majbut mangela o Johani?

Savali:

Vakeren nesavi tikni komunikativno situacija thaj dramatizacija , den disavo phučipe thaj den džovapi ko odola phučipe.

Bipendžarde lafija:

Gndin thaj vaker – razmisli i kaži

I resuni thaj o her

Ano jekh veš arakadile i resunu thaj o her thaj lele te keren peske lafi.

I resuni: Lačo dive, gogjaver hereja!

O her: O lačo dive! Lačo dive, hohavnie kumice resunije!

I resuni: So kereja akate?

O her: Khanči. Arakljem mange gudle kangre, a palo hape mangava hari te pašljovav. Odoleske mangava hari te pašlovav telo učaljinja.

I resuni: Xi-xi, xi...Zarem akale kangrencar sijan čali? Tuafi sijen tumen o hera!

O her: Soske asaja? O kangre si amaro hemgudlo hape...

I resuni: Bre, bre hereski godi... Doborom kerena buti, a tumaro sajbija parvalola tumen kangrencar ! More, more!

O her: Po nesavo dromi dela amen te has hem pus..

I resuni: Teško tumenge! Savo pharipe legarena ko tumaro dumo, a doborom čorolikane dživdinena..

O her: Sako dživdinela, kumice resunije, agjahar sar so džanela.

I resuni: Ajde te kera amnge družba, te ova amala.

O her: Amala?!

I resuni: Amalipe, amalipe. Nane te ovel tuke lošno, te džane!

O her: Tuafi amalipe bi ovela amaro! Odova ovela numa ko paramisja.

O her: Nane te ova amen avgo so ka ova amala..

O her: A so ka kera, kumice resunie?

I resuni: Loki buti ka ovel odova, phrala! Me ka ukljvtut thaj agjahar ka dža ko gav thaj khonik nane te dikela amen. Odori ka čora kanja thaj bašne. Palo odova ka irinamen ko veš.

O her: A-xa agjahar demek či dživdipe bizo buti thaj muka! Odova mangea...

I resuni: Savi buti? Lokesko, phrala, lokesko! Tute sare pendžarena thaj khoni nane te sungal ko tlo čačipa. Lačo dživdipe ka ovel odova, a na hohaibe. Ko veš isi čar kobor te mange...

I resuni: Baht savi nikas naje!

O her: Hohavnie resunije, nane so! Džanea so, polače ka dživdinav mange me bukjaja thaj me mukaja, ama pačavalipaja! Te džane! Thaj ka kerav buti e manušeske dži ko agor.

Gorjan Petrevski

Ko savo kotor ko akava teksti vakeripe bašo odova so o her si pačavutno thaj bukjarno?

O guruv hem o šošoj

O guruv razdiklja jekhe šošoje so sar strela našela sine ki ainč, pa bašo odova ulo leske kskandžija (ljubomorno) bašo oleskoro sigjaripe. Kana jedkh drom araklepe, vakergja:

- Bravo tuke so doborom sigo prastaja! Tu šaj te naše hem kotaro hembaro dušmani! Ko ždživdipe ništo vaver na mangava, numa te ovav sar tute. Tegani ka kurtlinav kotaro bilo savo dušmani.

Dilino si tiro mangiba, amala! Me bi dava miro sigjaripe bašo tle stringale thaj zurale šinga. Pošukar si te maretu bizi dar e dušmaneja, kotaro sasto dživdipe ladžaja te naše angli leste.

Miletikani paramisi

Baši so imrendindža o guruv e šošojeske?

Sar haljoveja o lafjora: “ Polače bizi dar te maretu e dušmaneja , kotaro sasto dživdipe te n aše angli leste”?

O avgo sikljovimaskoro dive

O Muaremi kuvdža ki sikljovlinakiri avlin. I avlin sine pherdi kotar o sikavne. Von sine šukar uravde, uže, asavne thaj hoši si tuke te dikhelen. O Muaremi diklja ple amalen kotar i mahala:

-O Safeti thaj o Zorani avile uzal lende.

-Reslan li Muarem? – pučljale o Safeti.

-Ake , aljum.

-Nane gari kheliba, phrala!-Vakjerdža o Zorani.

Isi amen but sikljovimaske! –asandilo o Safeti.

Palo odova marda o zvono : Cin –can! Oleskoro hango šundilo but dur. O sikljovne kotar o sa o riga kedisaile anglo o udara. O popurane sikljovne nisakergjepe po duj, po trin ko ničija.

O Muaremi, o Zorani thaj o Safety astardžepe vastencar i bešle ko niči.

- Sakova tumendar valjani te džanen tumare amale- vakergja olenge i sikamni, so bešela anglo o udara. Angle iklilo o direktori e sikavnakoro. Vov vakerela lenge sar te aven ki sikljovni uravde, vakerela lenge sar te sikljoven thaj bašo vavera bukja.

-Khuven!- vakergja i sikamni. Palo odova sarine kudže ko ple klasija. Agjahar nisisarda o avgo dive.

Dijalogo bašo teksti:

-Kasaja kergja lafi o Muaremi ki sikljovlinakiri avlin?

-Sar nakle von o avgo sikavnakoro dive?

Amari sikljovni

Me džava ki sikljovni kejfeja. O sikavno sikavela amen te kera lafi, te gilava, te hramona, te gina thaj te kela. O šukar čhave kandena ple sikavne so vakerela olenge. O sikavno sikavola olen but šukar bukja. Kda agorinena ko klaso o sikavne džana peske khere.

Sa so bajrovel

I čhar rugjil tut:

-Ma uštav man dukalman!

O kašt rugjil tut:

-Ma phag man, dukhal man!

I luludi rugjil tut:

- Ma čhin man, dukhal man.

I kjir rugjil tut:

-Ma uštav man, dukhal man.

Sa so bajrol, phavela lulugja,
sa so lazini,ujrala,
gogjaver thaj vešakoro,mangela te avel sasto,
mangela te dživdisarol.

Gndipaske:

Soske o lilarno vakeri mate uštava i čhar, te na phaga o kašta, o lulugja te na čhina,
pa čak e kjirjen te na uštava!

Dijalogo 11

O tikno čavo čiča ple tikne vasta hem ple tikne pire trujal ki dajakiri men.
Akaja čoroli daj e čaveja ko kolin iklili kotaro oi hospitali paraštune.
So irindža plo dumo, von lije te khelen fuzbali.
I čajori avili hem bešlja ko dadeskere kočja .
Erati dobindžum bakšiši vasteskoro sahati.
Molisarava tut, iker tire pre teli bešavni.

Dijalogo 12

Kote kereja buti?

Ki kancelarija.

Me sijum bukjarno.

Mo dosti na kerela buti.

Isi ma štar phralja, jekh olendar si muzikanti,

o dujto si inžinjeri, o trito si ekonomisti,

a o štarto si automehaničari.

Rikonoro

Si man khere rikonoro,
Kerel pes sar čavoro,
Bašel man: av, av, av
A me phenav: džav, džav, džav.

Grastoro

Te ovol man parno grastoro
Thaj harjalo vordon učo,
Te pripiv sar rom baro,
Sar mo kako barvalo.

Si ko Tošo štar grasta

Si ko Tošo štar grasta
Duj si leske, duj leske phraleskere.
Si ko Tošo štar grasta,
Duj si leske duj si leske phraleskere.
Va Tošo ,štar milje pe cara
Vuči cara, harne dorja,
Khote soven Tošoske borja,
Maškar lende lengi sokra Gora,
Mar le Devla, sar ašelpe lake,
maj šukar si lengi sokra Gora,
kotar so si Branka thaj Zora.

Kermuso

Ko tavani amaro
Šuškiye ŝungjum baro
Te dikhav ukliljum
Jekhe kermuse dikljum.

Gudle habencar ko muj
Vov pes parvarela
Sungala thaj ŝuŝkinela
Thaj ni hari na ladžala

Numa jekfar i pisika
Ole porikatar astargja
Dži te phandel ple jakha
Oleskoro ŝero voj hala.

Ljatif Demireskoro

Trin lulugja

Kergum hrampipaja trin lulugja
Luludi- sino sar baro pani (more)
Luludi – pharni sar gulubi,
Luludi - žuto sar o kham.

Sa o trin lulugja
Kergumlen korkoro.,
Bakŝiŝi me majŝukar dajake.

Nevo berš

Ej , čavalen
Avgineskere gudlea
Ano miro kher
Reslo nevo berš.

Nevo berš e elkencar
But ŝuže kolorencar.

Vasilica thaj Hederlezi (Gjurgjevdani)

Kori e Roma uzal adava so isi religijakere bare divesa isi thaj tradicionalnikane bare divesa. Adala tradicionalnikane bare divesa ko nesave Roma ki Skopja, Strumica thaj vavera dizja ki Makedonija si i Vasilica, kerelape ko 14 januari , a o Hederlezi (Gjurgjevdani) so ikerelape ko 6 maji. O Roma akala bare divesa kerena baši tradicija so ačhili olenge taro phurane.

Vasilica (14 januari)

Tradicija si sakova berš 12 januari te čhinen pe e papina thaj dži ko 14 januari olemgere khereste te na avel nijekh manuš savo so nane dženo adale familijatar. Javinate ko 14 januari i familija thaj o kher so kerela o baro dive Vasilica, phavela o vudara thaj ko odova kher hulela manuš so maškar e Roma si pendžardo e familijake, a vov si o polazniko. Kana avel o polazniko vakjarel: Te ovel tumenge bahtali i Vasilica. O Devel / o Del te del tumen baht, sastipe thaj vestipe tumare familijasa. b Akava baro dive e Roma keren 4 dive, hana , piana thaj gilabena.

Hederlezi / Gjurgjevdani (6 maj)

O Hederlezi kerelape ko 6 maji. Akale bare divea e Roma sikavena pumari loš so nakhela o evend thaj avela olengoro majmanglo beršeskoro vakti – o nilaj. Baro dive udžarena, thaj makhena pumare khera. Kinena peske neve šeja thaj menie. Jekh dive anglo baro dive džana ko kultno thana ja khangira khedena hariale (zelena) ranika thaj lulugja hem olencar pulinena pumare khera thaj nangjarena pumare čhaven patjavipaja te oven saste, saste sar lulugja thaj uče sar o uče kašta. Sakova romano kher činela bakren Gjurgjevdaneske. Paluno štarto dive e Roma ikljovena ke phravde čarjale thana te bičhalen o evend thaj te adžikeren o nilaj

Alo tano daje, amaro dive

Alo tano daje amaro dive,
Amaro dive, Hederlezi,
Sa o Roma, daje, bakren činena
A me čorolo , dural dikhava.

Sa o Roma, daje, bakren činena,
A me čorolo dural dikhava.
Ajde, ajde Metuš, horo tu te khele,
Horo tu te khele , dive tu te khere.

Me čhave rovena, mange vakerena:
Kaj bre babo,kaj amenge bakro?
Sa o Roma, babo e bakren činena,
Amen čhorole dural dikhasa.

Renkija

Loli (crvena)

galbeno (žolta)

čivuto (sina)

parni (bela)

O kalemi si lolo.

Akava paketi si čivito.

O lenjiri si galbeno .

O lil si vunato. (čajrali).

Akaja kreda si parni .

I čhar si ješilija (čajrali)).

Pučhipe:

Kotar savo kolori si o kalemi? Akava lenjiri? Akava lil?

Akaja kreda?

Dali si o kalemi lolo? (Va....(Oja)Na...).

O flago /o romano flago thaj i romani himna

Akava si e makedonijako flago. Vov si kotar o duj kolorija: galbeno thaj lolo.

Kotar savo kolori si o makedonijako flago?

Kerutni buti: Ker jekh fraza kotar : lolo, galbeno, vunato, parno thaj ješilija (čajrali).

Bipendžarde lafija:

Renkija – boi

Genja kotar o 1 dži ko 100

Numerja taro jekh 1 dži ko deš, taro deš dži ko šel

Phučipa thaj vakeriba

Vežbi za pravilno izgovarawe na :

1 jekh	11 dešujek	21 bišujek
2 duj	12 dešuduj	22-----
3 trin	13 dešutrin	23-----
4 štar	14 dešuštar	24-----
5 pandž	15 dešupandž	25-----
6 šov	16 dešušov	26-----
7 efa	17 dešefa	27-----
8 ofto	18 deštofto	28-----
9 enja	19 dešenja	29-----
10 deš	20 biš	30 (trijanda - tranda)

Kozom si 9 hem 1

9 hem 1 si 10

40 (saranda)

50 (pinda)

60 (šovardeš)

70 (eftavardeš)

80 (oftovardeš)

90 (enjavardeš)

100 (šel)

Geniba

Jekh, duj, trin
O šturčo garavdilo,
štar, pandž, šov,
Efta, ofto, enja,
Okote si tire phenja.

Jekh , duj, trin,
peli ti lim.

Romani abeceda

E Romane abeceda isi 31 avazija.

O šabde ki abeceda si ničale ki akaja s'ra:

Aa, Bb, Cc, Č č, Čč, D d, Dž dž, E e, F f, G g, Gj gj, H h, I i, J ,j, K k, Kh, kh , L l, Lj lj,
M m, N n, Nj nj, O o, P p, Ph, ph, R r, S s, Š, š, T t, Th, th, U u, V v, Y, y, X x, Z z, Ž ž.

O jazdime (rakopismo) šabde hraminenape agjahar:

I s'ra e šabdengiri ki abeceda trubul te respektirinipe. Voj kulandinelape ko pobut thana. Ke abecedakiri s'ra si hramime:

- o anava e sikljovngoro ko sikljovne dnevnikija,

-o anava e avtorengoro ko biblioteke,

-o anava e manušengere so kulandinena o telefonsko numerja ko telefonengere anavjorina hem vaver.

Misalia: A a, B b,

Misaila e sikle šabdencar

Vežbi za čitawe na bukвите po azbučen red, zborovi i rečenici

Daj, dat, phen, phral,

-specifikane avazija (čh, kh, th, ph, lj, kj, tj, dj, nj, x, r,)

Isi duj azbuke - abecede : kirilica thaj latinica.

OHRID
OHRID

SKOPJE
SKOPJE

BITOLA
BITOLA

Bipendžarde lafija:

Jazdime - rakopisna

Ki savi azbuka si hramime o lafija ki avgo s'ra, a ki savi azbuka si hramime o lafija ki dujto s'ra ? Save azbukaja amen kulandinas amen? (latinica).

Korkoriavazija thaj konsonantija

Korkoriavazija

a

Misaila:

anav, anava, asava, avava, andarava, andre, vazdav, uštava, phirava, perava, astarava, sovava, rovava, g'ndinava, xarovava, gilavava, kandava, dand, dandalo, nandžovava, dikhava, bašalava, gilavava, savato, menija, nak, akhor, sap.

o

Misali:

ko lafija : godi, okotar, gova, gasavo, pondaniko, kurko, balo, muravdo, korolo, čorolo, okova, ote, ofto, pohtan, odote, kosava, sovava.

u

Hramilpe: upre, umlavdo, utrujal, Austrija, Australija, auto.

e thaj i

1. E šabdijasa e hraminpe o lafija : erati, eke, ehta, enja

E šabdijasa i hraminpe o lafija : ikljovav, irisartut, ikerman, irati, isima, Ispato, bičalavav, kinava, ginava, inžinjeri, inteligencija, medicina, korekcija.

Vokalno r

Slogovna funkcija kerela thaj o korkoriavazeskoro r : angrustik, meripe, rat, rovava, phirava, crdava.

Bipendžarde lafija:
Konsonantija – soglaski
Korkoreavazija-samoglaski

Konsonante

j

1. Ko anglal o lafi: Jemen, Jena, Jelena, jekh, jak, dosije, Rambuje, Sarajevo, Vlajinka, aramija, partija, kalcijum, natrijum, kriterijum, Sergejevič,

Ko akala lafija hramilpe o l :

dolava, candela, hohavela, , dilino, dilajlo, Stalin, balo, bolava,

E šabdijasa L hramilpe anglal ko lafi : lava, legarav, lindralo, Lenin

Ko akala lafija hramonipe o lj :

holjamo, Valjevo, Trbovlje, rovliji, sovlji, feljtoni, Gogolj, Taras Buljba, Ljubljana, Matavulj.

Ko akala lafija hramonipe o x :

Soglaskata x se sluša, pred sî, vo tuđite zborovi- o korkoro avazeskoro x hramonipe ko akala inernacionalna lafija : xemija, xoteli, Ximalai, monarxija, Xanjrih, Xajne, xram.

v

kovači, tovari, darava, uštava, sovava, kandava, dikhava, nevo, uravdo,
E šabdijasa v hramilpe anglal ko lafi:: vika, vov, vuštalo. vošta,

f

1 . Hramilpe ko lafija: familija, frdava, falinava, frča ,fildžani, fustani, fitili, fesi, kafava, furna, kafezi, filozofija, fabrika , Filip .

Kana hramilpe bari , a kana tikni šabdin

1. Bare šabdijasa hramilpe sakova lafi kana nisisarelpe jekh lafjori. Kana agorilpe i lafjori čhivelape nukta, a o angluno lafi ki nevi lafjori hramilpe bare šabdijasa.

Palo prašalnico (?) kolesa so agorilpe o lafjoro, o avgo lafi kotar o nevo lafjoro hramilpe bare šabdijasa.

Misal: So vakergjan leske?- Vakergjum lese te džal peske kjere.

Palo duj nukte, kana navedilpe citati ja ulavdi lafjori, hramilpe bare šabdijasa. O Phuro avilo thaj pengja ple čhavesse: - Ka prostiv tuke baše sa so kjerdžan, ako irisare tut khere”.

O personalno anava, o angloanava thaj o galapija hraminenape bare šabdijasa: Mirče Acev, Braća Ramiz-Hamid, Ivan Grozni, Aleksandar Makedonski. Sa o geografikane thana hem o topografsko anava hraminenape bare šabdijasa: Skopje, Vardar, Šhuto Orizari, Topaana, Pelagonija, Ohridsko Ezero, Šhar Planina .

Bare šabdijasa hraminenape o anava e lilengere, sokakengere, e nacijengere, e institucijengere, e revolucijengere, e uštmaskere: Makedonci, Romi, Huni, Prosvetno delo, ploštad Makedonija, 11 Oktomvri.

Tikne šabdijencar hraminenape o opšto anava, kola so bešena anglal o personalno anav: maršal Tito, majstor Mile, doctor Nikola, gospodin Kostov. Tikne šabdinencar hraminenape o anava kotar o religijsko socijalnikane, politikane thaj vavera phiripa, pale odova o anava e divesengoro ko kurko, masekija, beršeskere vaktija, turli istorikane epohe, sumanleskere riga: pondaniko-ponedelnik, dujto dive-vtornik, purano kurko- nedela, januari- januari, fevruari -fevruari, nilaj -leto, ivend -zima, phurano veko -stariot vek, maškarutno veko -sredniot vek, purab -istok, utaralopašćim -severozapad, kapitalizmo - kapitalizam, renesansa -renesansa .

Miletikane paramisja

1. O amala thaj i ričini

Phirena sine peske duj amala ki jekh veš. Jekfarestar anglal lende iklii jekh ričini. Jekh taro amala sigate uklingja ko jekh učo kaš, a o javer kana diklja kaj nane so te kerel, pašlilo ki phuv thaj kergja pe kaj si mulo. I ričini ali popaše, a o manuš ikergja an peste o soluko, džikote i ričini sungala sine leskere kanna thaj o nak. Pala kadava i ričini geli peske pe dromeja.

Kana geli peske i ričini, o manuš so sine uklime ko kaš, hulilo taro kaš thaj pučlja pe amale:

- So vakergja tuke ko kan i ričini?" Leskoro amal vakergja leske:

- I ričini vakergja mange nikana pobuter te na džav ko drom amalea so ka mukhel man korkori kana ka dikhel bari dar.

2. I Lisa thaj o Gavrani

O Gavrani nekote čorgja peske jekh kotor kiral. E kiraleja ko muj avilo dži ko jekh učo kaš. I Lisa, savi so nakhela sine adathar, dengja pe godi te lel lestar o kiral. Adaleske phengja e gravraneske: - Save šuže jakja isi tut, a ma te vakerav thaj savi šuži men isi tut. Bilače si so tu Gavran na džanea te gilave".

O Gavrani, kova so akale lafendar sine but barikano, mangindor te sikavel e Lisake kaj džanela te gilavel, phravgja po muj, grakongja thaj o kiral pelo leskere mostar, anglal e lisakere pire.

I Lisa lelja o kiral thaj gudlo asandili: -He, heh, he, tu šaj hari džanea te gilave, numa godi nane tut!".

3. I khand (mrza) anela bokhalipe

Ko jekh kher dživdinena sine jekh phuri, I daj thaj olakirii čaj but čorolikano dživdipe. Ko nilaj kana sine o vakti e žetvakoro o domačini vakerela sine olenge te džan te činen thaj te keden o kočanija e mumuruziskere. I domakica sine but mrzavali (khandini). Mrzala sine te kerel buti hem vakerela:

-Na valjani amenge o klasija. I phuri ka merel, e čaja ka dala romeste, a i džukli ka merel. Ko ka hal ? " So valjani amenge o klasija? Vakerela sine.

Alo o šudro ivend. Tegani ko ainča na sine klasija. A ni i phuri muli, ni e čaja dinge romeste, a ni i džukli muli. Nane so te han. I čaj iklii avrijal te dikhel so isi, so nane. Kana so te dikhel. Dela peske baro iv. Voj vikingja pe daja:

-Daje, ava te dike so baro iv dela peske!

-So klasija? - vakerela olakiri daj.

-Baro iv dela peske, baro iv daje.

I agjhar ola ko ivendalo vakti rodona, ko ivend rodona klasija thaj giv.

Miletikani paramisi

Miletikani phendini:

Ko nilajeske na kerol buti bešela, ov bokalo ačola.

Vaker akaja paramisi korkore tire lafencar.

Sar nakhela okova so xoxavela

Jekh terno čobani, sar arakhela sine e bakren ki ainč, kotar o jekh fori lelja te del vika:

-Manušalen! Ruv, ruv!

Ked šunde odova o gavutne prastandile thaj dikhena kaj o terno čobani xoxavela. Adžahar ov xoxavgja e gavutnen duj - trin droma. Ama, jekh drom čače e bakren astargja o ruv.

Tegani palem o terno čobani lelja te vikini: Ruv, ruv.

-Aven posigate, ruv!

O gavutne gndisarde kaj o terno čobani xoxavgja len thaj , khelelape olencar , von na avile.

O ruv tasavgja sa e bakren.

Miletikani paramisi

Miletikani phendini:

Ko xoxajbe si potikne o čanga.

Akana gndinen thaj den džovapi e phučimase kotar akaja paramisi.

Sar nakhela okova so hohavel ?

O zinzari thaj o dživerdžini - gulubi

Jekh zinzari pelo ko pani. O gulubi diklja kaj o zinzari tasavgjovela ko pani thaj frdingja jekh patrin kotaro jek kaš kote so bešela sine.

O zinzari uklistilo upral I patrin , šukjargja pe pakha thaj ujrando.

Jekh aver dive o gulubi palem ujrando thaj alo ko kaš. Koro leste alo paše jekh avdžija puškaja. Vov lelja te nišankjerel ko gulubi. Diklja odova o zinzari, ujrando hem muklja jekh kanro ko vast e avdžijaske.

Tegani o avdžija tinangja, i puška pajrili thaj o kuršumi naklja uzalo gulubi.

Agjahar o zinzari irangja e guluboske o šukaripa šukaripnaja.

Miletikani paramisi

Miletikani phendini:

Šukaripe, šukaripnaja irinelape.

Savali:

Hramisar o anava kotar akaja paramisi. Palo odova ulav save anava si džanvarengere, a save si pramengere.

Soske e šošoje nanele porik

Phenena , kaj o šošoj ačhilo bi porikakoro, soske vakerdža okolenge te džan te roden tha te anen leskiri porik. Odova dive kana razdaingje e hajvanengere porika, čhordilo baro bršin. Ama sa e vešeskere dživutre gele te len pe porika, salde o šošoj namanglja te džal. I ov phengja savorengje kola so naklje uzal oleste:

-O me lače mire, anen mange mi porik. Sa rte ikljovav tari hev kaj del bršin!

I agjahar sa e vešeskere dživutre irisalile porikencar. A o šošoj ačhilo bi porikakoro, soske darandilo taro bršim. Na gelo korkore te lel la peske.

E xangora, o lafija ki lafjori
Xango thaj o šabdija

E hemxurde kotora kotar o lafi kola so ponadari našti te xurdarenape vikinenape xangija. O belegija kolencar so hraminaja o xangija vikinalen šabde. Sa o xangija kotar o lafija ki jekh čhib kerena jekh xangolikano sistemi.

Ki romani čhib o xangolikano sistemi isi ole 36 xangija. Sakone xango isi ole plo belego, o lafija ki amari čhib hramisarenpe 36 šabdinencar.

Kana e šabde ka redisaralen ki jekh s'rava, von kerena i romani abeceda.

Ki romani abeceda i s'rava e šabdengiri si akaja: A,A, b,B.C c ...

I s'rava e lafengiri ki lafjori

Arak o doša (greške) ki lafjori ko akava teksti:

I mami thaj o papo

-Dikh man mami, mangav dikhav jakha tire!

-Lače si jakha tire but – vakergja i čaj.

Mami čham asandili čhumingja lakiri i.

Jakja tire papo? Dikhav me len.

Dikla len hem o papo.

Tire si lače but hem.

(- Mamie, dikh man, mangav te dikhav tire jakha!

Tire jakha si but lače – vakergja i čaj.

A i mami asandili hem čhumingja la ki čham.

-Tire jakha, papo? Te dikhav.

Diklala hem lakere papo.

-Hem tire si but lače)

Akava teksti našti te xaljova ole soske o lafija ko lafjora nane ničale sar so valjani. Odoleske, kana keraja lafi, ja palem hraminaja, na valjani te kulandinamen asavke lafjorencar.

Talemi thaj savali - vežba i zadača

Ki sakoja lafjori kotar akava teksti "I mami thaj o papo" lačhar o lafija te šaj te dobine šukar thaj čačikane lafjora.

Missal: -Mamie, dikh man, mangav te dikhav tire jakha!

Phučipe

So dikheja ko akava fotosi ?

Džovapi - Odgovor:

I čhaj kelela peske balonencar.

Xa pobuter jemiši ,te mangljan te ove sasto.

Savi gnd si vakerdi e lafencar so si hramime ko balonja?

Kapitalno kotora ko lafjoro

Prosto thaj prostobuvljarde lafjora

I lafjori so si kerdi numa kotar o podmeti thaj o priroko vikinela prosto lafjori. Misal: : O aeroplani ujrala . Ki akaja lafjori o avgo dženo (podmet) si o lafi o Avioni, a o dujto dženo (prirok) si o lafi ujrал (leta), oleja vakeripe so kerela o aeroplani. Buvljarde lafjora si okola kote so isi podmeti thaj priroko thaj kote so isi disave čhivde lafija.

Misal: O avioni ujrala but upre.

Lafi ki lafjori slogo thaj xango ko lafi

E lafe isi ole xangija. Jekh kupa taro o xangija kerena jekh lafi. Lafija si: len, kher, dade, nano, mami, kerava, lafi, hraminava, lolo, gudlo.

O lafija kola so vakjeraja si kerde kotar o xangija, a sakova hramime lafi isi šabdin. O xangija kola so vakera olen jekhe putaribaja amare moja kerena slogo. O korkoro vakjeriba e lafeskoru anela dži ko ulaviba e lafeskoru ko slogija.

Ma-ma - da -je

ba-ba - na - na

spi-jam so-va-va

Sakova xango vakjeraja le ko turli čanija. Numa isi karakteristično diferencijacija ko vakjeriba e xangengoro: a, o, u, e, i thaj okola so vikina olen samoglaske (vokalja). Sa okola xangija kola so naje vokalija, olende vikina soglaske (konsonante).

ANAVJORA

O anava sikavno, grast, čirikli, elka si anava e dživitengoro - manuša, dživutre, pakše, flora; a okola lafija (tover thaj kalemi) si anava e bučengoro – šejengoro. Lafija kolencar so anavkjerelape o dživutne thaj o burie vikinenape anavjora.

Iker ki godi:

Anavjora si lafija so vakerena anav e dživutnengere, e burengere – šejengere, ja palem okola khanči so osetisara, ja palem gndisara.

O anava Zoran, mami, čirikli, luludi, kher, pendžerava, pro, vaver, lon, akala si konkretna (čačikane) dživutnengere, ja palem burengere so šaj te dikha olen thaj te astara olen. Asavke anava si konkretno anava.

Notka

E anavencar kolencar so anavkjeraja e bukjen so našti te dika olen, numa osetina olen, ja palem gndina olen sar burija – šeja.

O anava : dar, devol, ladžipe, baxtaripe, dukh, nasvalipe, dive, rat, balval, mangipe, kotor, sastipe, zuralipe, dikhipe, paramisi vakerena anav bašo nesave bukja so našti te dikha olen ja te astara olen, numa osetina olen, ja palem gndina olen. Odola anava vikinenape apstraktno anava.

Talemi:

O masek upral i bitola

Sar i luna thaj zeleno kotar e granke sikadisalilo o masek upral i bitola. Sikadisalilo o masek upral i len dragor, upral i buvli ainč phanli e vešasa pelister thaj kajmakčalan, puterdi prema o prilep thaj i grcija.

Ki jekh asavki rat o stiv naumov maškar i bitola sine mudardo kotar o fašističko načalniko e policijakoro. Pogečl sine astardo thaj opkolimo, a palo odova korkore vov mudardape. Tabilo, aj makedonija uštindili kotar odova praxo.

Dušan Kostić

Arak o personalno anava, a pale odova pravilno hramisar o teksti ki tumari tetratka baši kerutni buti.

So vakerena o anava?

So vakerena o bazično anava?

Ko savo tipi anava perena akala: Makedonija, Elvis, Šeherezada, Vasilica, Vardar, Zoran?

Kola si apstraktno anava: čhavo, čačipe, kher, devol, baxtipe?

Kola si konkretno anava: mami, čhavo, baxtipe, čačipe, luludi, pendžerava?

Bipendžarde lafija:
Notka-zabeleška
Talemi- vežba
Anavjora - imenki

Anavjengoro ulavipe

O anavjora ulavena pes ko duj bare kupe thaj adava ko : sasuitne thaj ko plesutne. O sasoitne anavjora nišankerena jekhe vastušejeskoro ja dživutrengoro anava kolendar isi but ko sumnal thaj sa ola anavkjerenas pes jekhe anaveja sar te huljol pe ko poulavde ulavipa ko adava vastušej. Ola džanljarena jerutni spašta vastušejengjere jekhe suratistar. Ko misal: lej, lil, aindž, gras, ričini, gurumni, khajni thaj javera kola soj dende ko anav sasoitne anavjora. O plesutne anavjora sikavena salde jekhe dženeskoro ja salde jekhe vastušejeskoro anav, ko misal: Skopje, Prilep, Vardari, Trajko, Zoran, Elvis. Ohrideskoro, Devrijal, thaj javera.

Maškar o sasoitne anavjora isi thaj jekh kupa anavjora kola sikavena nesave vastušejeskoro anav ja kapri savestar tamirkjerela pe neso ja kulandinel neso habaske. Misal: sumnakaj, rup, kuršumi, sastrin, pani, mol, khil thaj vaver. O anava ulavenape ko duj bare kupe hem odova: ko bazično thaj ko personalna. O bazično anava vakerena o personalno anava e konkretno dživdunengoro ja palem burengoro- šejengoro.

Bilo kaj te arakenpe, dali angle, ko maškar ja ko agor kotar i lafjori, o personalno anava sako drom hraminenape bare anglutne šabdinaja. Misal: Erati i Suzana avili amende. Taesa sarine ka dža ki Bitola. Ko anavjora ulavaja akala gramatikane kategorije: jeri, gjendo, thaj dženo.

Sar so vakerdžam e anavencar anavkjeraja nesavo buri – šej, t.e manifestirinaja nesavo poimi bašo burija. Olencar anavkjeraja o materijalikano burija thaj dživduna: lil, len, džuvli, džukel, grast, kher, sap, a sa aver so si gndimo sar misal: bairi, rat, dukh, sužipe, gilavipe, šukaripe, gnd hem javer. I romani čhib pendžarela duj bijandipa: muršikano thaj džuvljano bijandipa.

O anavjora kotar o muršano dženo agorinena ko –o, a o anavjora kotar o džuvljano bijandipe ko – i.

Ki romani čhib e anavjoren isi džute jekjipaste- singular (ednina) thaj butipaste – plural (množina).

Ki romani čhib isi anavjora kotar o muršano thaj džuvlikano jeri.

O kartali thaj i čavka

Jekh kartali ujrando upral jekh uči karpa thaj astargja jekhe bakre. Kana diklja odova i čavka i voj mukljape upral natele i frdisalili te astarel jeke koči (bakre). Tegani olakere kandže astardile ki pošom e bakreskiri agjahar so lelja te khuvol ple pakhencar.

Ked diklja odova o bakrari astargja e čavka. Palo odova čhingja olakere pakha hem kana terisalilo legargjala khere. Oleskere čhave phučle ole savi si odoja pakšin. Olengoro dat vakerdža olenge:

-Me čhave, kobar so džanava me akaja si čavka, ama voj manglja te ovel kartali.

Ivan Krilov

Ki akaja basna"- O kartali thaj i čavka" isi pobut anavjora.

Misal: kartali, čavka, karpa, bakrari, koči- bakro hem vavera.

Save si akala anava so vakerdžam olen akana?

O JERI KO ANAVJORA

O manuš	i manušni	o čhavo
O bašno	i kanji	o puj
O bakro	i gurumni	o tikno guruv

O anavjora ki avgo kolona upral natele (o manuš, o bašno, o bakro) si anav e muršane dženengoro. O anavjora ki maškaruni kolona i manušni, i kanji, i gurumni) prezentirinena o anav e džuvljane dženengoro. O anavjora kotar i paluni kolona (o čhavo, o puj, o tikno guruv) prezentirinena o anav olengere tiknengoro.

Akaja karakteristika vikinelpa o jeri ko anavjora.

Ki romani čhib isi salde duj jerija thaj von si: muršikano thaj džuvlikano. Misalija ko anavjora muršikane jeristar: ruv, kalemi, aslano, guruv thaj vavera. Džuvlikane jeristar si: piri, deva, papin, daj, čhaj thaj vavera. O anavjora taro muršikano jeri pobuter agorkjerena ko konsonantija: ruv, vas, bar, a pohari lendar agorkjerena pes ko vokaliya : o, i, e.

Misal: bašno, šero, ilo, angaraši, vogji, kjedipe, asaipa, khelipe, phrandipe thaj vavera.

O anavjora džuvlikane jeristar agorkjerena ko akala vokaliya: a thaj i.

Misal: Hasiba, Husnija, Ferida, Žaklina, Slavica, ko i: Romni, džuvli, piri, thaj vavera. Ko konsonantija: n, j, s, x, r.

Misal: phen, daj, pherjas, bax, dar thaj vavera.

Te mangljam te ulava o anavjora ko jerija hemlokeste ka malavkjera o jeri e dodinaja so tergjola angli anavjori.

Misal parno bašno, parni kajni, parni bakri, učo manuš, uči manušni, bari diz, bari lej thaj vavera.

Sakoja anavjori šaj te arakjavgjoval ko jekh kotar akala jerija.

Sa o anavjora kola so šaj angli lende te bešel o lafi miro, ja palem on si kotar o muršikano jeri.

Misal: Miro čhavo, miro grast, o ruv, o her.

Sa o anavjora anglal kaste šaj te bešel o lafi miri, ja palem isi anavjori kotar o džuvlikano jeri.

Misal: miri romni, miri angrustik, miri gurumni.

O anavjora kotar o muršano jeri agorinena ko –o: o mačo – riba, oven –o koči, prase- o balo, kuče – o džukel thaj vavera, a o anavjora džukel(pes) ko butipe dobini- a: džukela ;

2. O anavjora kotar o džuvljano gjendo isi olen jeri ko jekipasko jeri e šabdikaja l, a ko but čhanija thaj formirinena butipe e šabdikaja o thaj e sufiksencar: -nja, -ka, -ja, je, ta, gošnja, lennja, pennja, menja, panja guruvnja, čurika, košija, phovja, puvja, pirostije, vasta hem agjahar ponaodori;

3. O anavjora kotar o džuvljano dženo isi olen agoripe e prefikseja i: ovca –i bakri , kučka- i džukli, ptica – i pakhavutni, sviwa- i bali hem agjahar poodori.

O jektokomplicirime (ednosložni) anavjora kotar o džuvljano bijandipa ko maj- but čhanija formirinena butipe e sufikseja –iri.

Ko harne forme kotar o personalno anava kulandinenape sar lejbnaskere, palo anava so isi olen džanlipe sar familija .Von hraminenape ulavne kotar o anavjora: olakoro dat (tatko i) , ti daj (majka ti), amaro džamutro (zet ni) hem agjahar poodori.

Hraminker jekh harno teksti so dikhesa ko akava fotosi. Palo odova kalemeja crde crtin tele ko sa o anavjora ko tiro teksti thaj vakjer ko savo jeri preperena von.

O GJENDO KO ANAVJORA

Iker ki godi:

Ako e anaveja označina o anav jekhe predmeteskoro ja palem numa jekhe suštstveskoro, vakeraja kaj si ko jekipaste.

Misal: skafin, lil, grast, her em vaver.

Ako e anavesa označina o anava e pobut predmetengere ja palem suštsetvengere,vakerasa kja si ko butipaste.

Misal: skafina, lila, gratsa, hera em vaver.

m. j. jek.	M.j. but.	dž.j. jek.	Dž.j. but.
kher	khera	bal	bala
kašt	kašta	čang	čanga
raklo	rakle	džuvli	džuvlja
maro	mare	lulugi	lulugja

O anavjora ki amari čhib isiolen duj genjora: jekipaste(ednina). thaj butipaste (množina).

O ruv thaj o bakre

Jekh bokhalo ruv pelo e bakrenge ki jekh plain thaj tasavdalen. Pale odova astardele e džukela so arakena sine e bakren thaj kerde sa ke kotora, agjahar sa ulo ko rat. Pohari , pohari o ruv avilo dži ki jekh len thaj pašlilo peske. Hari ponaodori lestar čajrona sine čhar vavera bakre. O ruv kana dikla len dija vika hem vakergja:
-Amalalen, me sijum bezexa! Ake merava. Anen mange barem hari pani!
O bakre vakergje oleske:
-O, bezaxalea ruva! Odola lafija si tuke but gudle, numa tu sijan palem ruv.

Miletikani paramisi

Arak o anavjora ki akaja gavutni paramisi thaj vaker olengoro gjendo.

Trampipe ko anavjora (deklinacija)

Akate ka la te trampina ko peripne nekobor anavjora jekjipaste thaj butipaste muršikane jeristar.

ROM

Jekjipaste :

- 1.nominativ---o Rom
2. genitiv - e Rom-eskoro
3. ablativ- e rom-estar
- 4.dativ – e Rom-eskje
5. akuzativ- r Rom-e
6. vokativ – Rom-a!
7. instrumental-e Rom-ea,esa
8. lokativ- e Rom-este

Butipaste :

nominativ –e Roma
genitiv – e Rom-engoro
ablativ –e Rom-endar
dativ – e Rom-engje
akuzativ – e Rom-en
vokativ – Rom-alen
instrumental –e Rom-enca
lokativ – Rom-ende

Bašno
(jekipaste)

Nominative - 0 bašn-o
genitiv – e bašn-eskoro
ablativ – bašn -estar
dativ- e bašn-eskje
akuzativ – e bašn-e
vokativ – bašn-ea
instrumental – e bašn-ea, esa
lokativ – e bašn-este

(butipaste)

nominativ – e bašne
genitiv e bašn-engoro
ablativ – e bašn-endar
dativ – e bašn-engje
akuzativ – e bašn-en
vokativ – bašn-alen
instrumental – e bašn-encar
lokativ – e bašn-end

Isthanardine –zamenki

O ruv thaj o bakro

Kana o ruv araklja jekhe bakre kova so našavdilo ko veš, na xaljale birdem pe bare thaj zorale šakencar, numa manglja te arakhel disavow šukar sebepi. Odoleske vov vakerdža oleske:

-Persi tu but mande prasajan.

Vov o bakro rovindoj vakerela e ruveske:

-Pa tegani me panda na bijasaliljum ki akaja dujnaja.

O ruv vakergja oleske:

-Ama, tu čarljan mi livadžin.

O bakro palem vakerdža oleske:

-Akava xape phanda na leljum te xav.

Tegani o ruv vakjergja oleske.

-Ama piljan pani kotar akava khanjako.

Vov vakjergja oleske:

-Panda nijekh fori na piljum pani. O thud kotar mi daj si mangje xape thaj pipe.

O ruv pale odova astardža e bakre thaj xaljale.

Ezop

Lafikjeripe trujal i basna:

Sar si prezentirimo o ruv ki akaja basna?

Savo manuš si prezentirimo prekalo o surati e bakreskoro?

So vakerenaoznačinena kale farbaja o lafija ki akaja basna?

So značini o lafi me ki lafjori:" –Pa tegani me panda na bijasaliljum ko akava sveto.

O lafija ki akaja basna sar so si (akava, oleske,vov) vikinape

Isthanardine (zamenki).

O isthanardine si suratija trampime lafija kolencar sikavena pe o manuša (simija, džene) ja vastušeja ja direktno sikavaja o len nesave dženeske.
Uzo lengoro džanlibe o isthanarde ki romani čhib ulavena pe ko trin kupe:

simale (lični);
simalovastušeja (lično predmetni);
sikavkjerde (pokazni -demonstrativni).

Personalikane isthanardina (Lični zamenki)

1. s. me - jas	1. s. amen - nie
2. s. tu - ti	2. s. tumen - vie
3. s. vov,voj - toj ,taa	3. s. von, ola tie

Personiikani istanardi bašo prvo dženo jekipaste si me.
Me hramosarav .

Personiikani istanardi bašo prvo dženo jekipaste si e tu.
Tu gilaveja. Ti peeš.

Personiikani istanardi bašo prvo dženo jekipaste si v (ov) bašo džuvlikano jeri si i v(oj) .

O Džemalji gilabel. Vov gilabel.

I Esmeralda sivela. Voj sivela.

Personiikani istanardi bašo prvo dženo butipaste si amen.
Amen gilavas.

Personiikani istanardi bašo prvo dženo butipaste si tumen.
Tumen prastana.

Personiikani istanardi bašo prvo dženo butipaste si von jaola.
Von si phralja.

O Elvisi hramisarel lil

Gudlea papo,

Me hem akava da berš sijum but lačo sikjarno. Kana ka agorisarav akava klasi , ka avav tumende ko gav. Mancar ka avel mo phral. Hem vov si but lačo sikljarno. Numa , amencar ka avel hem amari phen. Voj panda džal ki sikljovlin. Sare amen mangasa tutar te šunas šukar paramisja. Tu ka motove amenge but paramisa, nali papo? Ker but seljami e phure mamijake.

But baxt kotar tiro nipo o Elvisi

Savo studenti si o Elvisi?
Kaske vov hraminel lil?
Soske mangel te džal ko po papo?

Irutni isthanardini

E irutna isthanardini isi ola salde jekh džuta savi si ko isthalkjeriba e tritone simijengi jekhipaste thaj butipaste. Amen peskje gndinaja.

Pes jekhipaske thaj butipaske
Xal peske – si jade.

Vo nekoi romski dijalekti vo Makedonija (xambaski i erliski), za istaknuvawe na zamenkite služi i česticata da kojašto go soedinuva enklitičnoto so prethodnite zamenski formi.

Ko nesave romane dijalektija ki Makedonija (o džamasko thaj o erlisko dijalekti), bašo potenciripe e isthardinengoro kulandinelape i častica da (va, oja) koja so pašljarkerela o enklitično e anglutne isthanardinencar.

Me-da - i jas
Man-da -i mene, i jsa, isto taka

Simalo-vastušejale ja pučhle; e –vjavahale isthanarde

Ki romani čhib ko isthemalkjeribe si akala simale-vastućejale isthanardine: simijendar
Ko – koj
Savo – koj
Savi – koja
Nesavo, nesavi – nekoja

Nisavo-nikoj,
Nisavi-nikoja
Khanči – ništo

Pučlo posesivno isthanardi

I pučli posesivno isthanardi avazinel:

kasko (koskoro) - čij

Kaski- Čija?

Kaske-Za kogo?

Kastar-Od kade?

Kote - Kade?

Kasa -So kogo?

So-Što?

Soske-Zošto?

Sostar- Od što?

Soste - Vo što?

Sosa- So što ?

Savesko- Čie ?

Saveske- Za kogo?

Ko-Koj?

Kova-Koe?

Koja- Koja ?

Kozom-Kolku?

Kobor ,Kibor- Kolku?

Sikavibaskere demonstrativna (pokazni) isthanarde

Akala suratija isthanarde sikavena pes simija (manuša) thaj vastušeja: akava Rom,
akaja Romni, akala Roma.

Demonstraivno isthanarde si :

akava-ovoj

okova-onoj

kala, akala-tie

okola-onie

kaja-ovaa

akaja-taa

okoja-onaa

kala-ovie

akala-tie

okola-onie

biopredelime isthanardine:

Diso-nešto

Khonik- nikoj
Disavo-nešto
Varekon –nekoj
Aver-drug
Korkoro-sam
Sasto –cel

Dodine

Mo papo

Me phure papo isi ole (80) ovtovardeš berš. Majbut vov bešela peske uzal o kjumbeti thaj tharela peske plo kalo čubuko. Ko šero isi ole jekh kalo šeširi, a ponesavo drom legari hem lolo fesi. Telo fesi ked legari dikjovena leskere parne bala. Podisavo drom mo papo mukelapeske lunge mustakija. Tegani ko leskoro muj šaj te dikhe sar mo papo gudlo asala thaj dikjovena oleskere parne danda. Kana tatarella o kham avrijal mo papo ikljovela avrijal te tatarel ple purane kokala.

Me but mangava me papo, soske sakova drom vakerela amenge interesantno paramisja kola so bare kjefeja sakova drom šunava len.

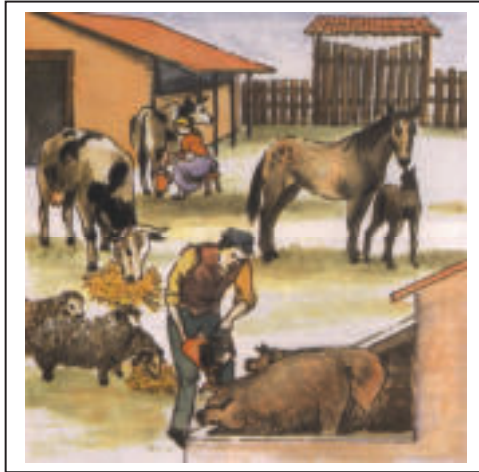
Vaker amenge ko akava teksti sar si prezentirimo o phuro papo? O kaljarde lafija ko teksti vakerena sar si o anava ki lafjori kola so karakterizirinena o belegija e anavjorakiri . Asavke lafija vikinenape - DODINE (pridavki).

Pridavkite se zborovi so koi se iskažuvaat svojstvata na predmetite, suštestvata i pojavite. Niv gi delime na: opisni, odnosni (relativni), zamenski i brojni pridavki.

Opisnite pridavki značat svojstva što se otkrivaat vo samiot predmet označen so imenkata na koja í se pridavaat (sini oči -modro jaća, loša žena- džungali romni). Pridavkata što označuva od kakov material se predmetite: drvena lažica- kaštunali roj, plastičen mikrofon -plastično mikrofoni) i sl. se vikaat materijalni pridavki. Onie pridavki so koi se kažuva komu mu pripadaat neštata, se vikaat prisvojni pridavki (tatkova kuća - me dadeskoro kher Elvisov brat- E Elviseskoro phral i sl.). Pridavski zamenki se zborovite (moj - miro , naš - amaro, takov - asavko, gasavo, olkav - doborom itn.), a brojni pridavki se prvo - avgo prvuno, vtoro- dujto, petti pančto, sedmo- evtato i sl.

Bipendžarde lafija:
Dodine - pridavki

Komparacija e dodinengiri

O manuš thaj o kherutne dživutre

Jekh dive lele te košenpe o kherutne dživutre.

-Me dava but buti thaj thakati - vakeri i guruvni. Kotar o thud kerelape kiral thaj kajmako. Odoleske me sijum trubutni e manušeske.

-So falinejatut tut, gurumniye? –vakeri i bakri. Me da dava thud sar tute. Dava hem pošom so araki e manušen kotar o šudro. Olatar kerenape šeja. Pa odoleske me na sijum tutar potrubutni?

I grasni vazdingja plo šero thaj vakergja:

-Pa me legarava e manuše ko mo dumo. Cidava oleskoro vordon. Hanava o ainča, kerava hem vavera bukja. Odoleske me sijum majtrubutno.

Kana šunda o manuš olengoro akušipe vov vakergja:

-Tumen džabe košena tumen. Sarine tumen mange pomožisarena ko sakova čhani.

Miletikani paramisi

Ki akaja paramisi si sikavde o dodine.

Misal:

O akhor si hemzuralo plodo.

Mo papo si majphurano manuš ko amaro gav.

pozitiv

komparativ

superlativ

učo (visok)

poučo (povisok)

hemučo, majučo (najvisok)

zuralo (silen)
lačho (dobar,ubav)
baro (golem)
(najgolem)

pozuralo(posilen)
polačho (poubav)
pobaro (pogoem)

hemzuralo, majzuralo (najsilen)
hemlačho,majlačho (najubav)
hembaro,majbaro

O jeri thaj o gjendo ko dodine

I bičajli mami

But dumutan ko jekh kaštunalo kher dživdinela sine jekh phuri mami. Voj sakova dive khuvela sine, a pošom pačarelala sine ko plo kaštunalo vrtimalo kašt. (vreteno). Kana avela sine i rat voj pašljovela sine peske ko plo kaštunalo jatako (krevet) te odmorisarol ple purane kokala.

Ked na sinela sine takati te kherel buti, lelja tena hal, i dela sine arman pes thaj mangela sine peske meripe. Ama, tegani khanči ulo čudno. Lakiri khanji jekh so sinela bijandža jekh sumnakuno anro (jaro). I mami bikinda odova anro, a kotar o love kinda peske xabaske. Kotar odova vakti i khajni e phurjakiri sakova dive bijanela sine po jekh sumnakuno anro, a i phuri mami tegani sine dživdinela but šukar lungo vakti. Jekh dive o asavko dživdipe avilo lake but dosadno thaj manglja kotar o jekh fari te avel but barvali. Voj gndiingja kaj andre ko vogji ki khajni isi ola but sumnakune anre, pa odoleske voj manglja te činel e khanja. Numa, voj hohadili ko odova. Kana čhinda e khanja andre na araklaj khanči. Tegani i phuri mami peli but pišmani so čhindža e khajna, ama odova sine već but geči.

Miletikani paramisi

Sar vikinipes o anav e paramisakoro?

Savi manuškani karakteristika (huj) si kritikujmi ki akaja paramisi?

Gavutno proverbi: Ko rodela but, ačhovela bizo khanči.

Ki akaja paramisi I bičajli mami” isi kulandine but dodina. Kaštunalo (krevet),kaštunalo kher (drvena kuća).

Ko savo jeri perena akala trin anavjora?

Ake panda nesave misala:

Amen isi amen parno bašno.

Tumen isi tumen parni khajni.

Olen isi olen parno puj.

O lafija parno, parni, si dodine.

E dodinen isi olen jeri thaj gjendo.

Misal:

Me kindem lolo kalemi.
O Zorani xal loli phabaj.
Numa: Me kindem lole kalemija.
O Zorani xala lole phabaja.

Misal:
Amene isi amen parni gurumni.
Tumen isi tumen duj parne gurumnja.

Bipendžarde lafija:
Misal – na primer

Keripne

O ruv thaj i ričini

Kerena sine lafi o ruv thaj i ričini koj kastar hembut darala.

-Me, purie Ričinije, hembut darava kotar o manuš- vakergja o ruv.

I ričini ispravisalili pe palune prencar hem vakergja:

-Me zorale takateja sa peravava, sa so ikljovela mange angli mande ko drumo. E manuše nikana ni dikhlemle, ama leste ka pharavavle ke me vasta!

Ko odova momenti o ruv diklja jeke avdžija i kotar jekh fori lija te del vika:

-Eke tano phurie ričinije, o manuš! Me ka našav!

-Zar odoja kjir vikinipes o manuš!? Ka pašjarav le phuvjaja!

I ričini dija vika sa so sinela thakati thaj i sasti plain tinangja. Ispravisalili ko palune čanga thaj agjahar lelja te džal koro manuš. O avdžija lilja i puška, nišankjergja thaj phajrargja. O kuršumi čalavgja e ričina dogri ko ilo. Kotar o jekh kuršumi mudargja e ričina thaj voj peli ki phuv thaj ofkingja:

-Ah ruva ,špiona! Soske na vakergjan mange kaj akava delija legari peja phajrardi ?

Miletikani paramisi

Ko sikadilo ki akaja paramisi sar podžanglo?

Arak o kjeripne ki akaja paramisi.

Bipendžarde lafija:

Keripne-glagoli

O keripne- verbora si trampime lafija kola sikavena buti (funkcija).
Te dikha akala misalja:

1. O Toni hramosarel lil.
2. E patrina perena ki phuv.
3. O Čita gilabel romane gilja.

Keripnengere vaktija-vakeripe

So vakerelape akale turli formencar e kjeripnaleja phirela ko akala lafjora.

1. O Ramko phirela .
2. O Ramko phirdža.
3. O Ramko ka phirel.

Akanutno vakti

Akale turli formencar kotar o keripnalo vakerelape e vakteskiri diferencijacija kana kerelape i buti.

1. Akale turli formencar kotar o kjeripnalo vakerenape kaj o bukja kerenape ko vakti kana amen keraja lafi. Odoja forma vikinelape akanutno vakti .
2. E formaja phirdža (odeše) vakeripe kaj i buti kerdili sine poangle, anglal o momenti kana amen keraja lafi. Odoja forma vikinelape naklo vakti .
3. E formaja kotar o kjeripno ka džal vakeri kaj i buti ka kergjol ko vakti so ka avel (avutno vakti). Odoja forma vikinelape avutno vakti .

Akanutne vakteja nišankjerelape i keripnali funkcija savi kjerelape ko vakjeribaskoro momenti:
akana me drabarava, a mo phral šunela man ;

akana me dikhava filmi ki televizija.

Akanutno vakti (presenti) kajamkjerela pes kana upri o leskiri funda ka dopheren pes akala agraxjora:

Jekipaste	butipaste
1 s. -va	1.s. -ja
2. s. - a	2. s. - na
3. s. - la	3. s. - na

Akanutno vakti kotar o kjeripno - sijum

O kjeripno sijum ko akanutno vakti isi ole akala forme bašo so trin sime ko jekhipaste thaj ko butipaste.

Jekhipaste	Butipapaste
1. s sum sijum	1. s. sme sijam
2. s si sijan	2. s ste sijen
3.s. e (i)si	3. s. se (i)si

Te bi dikhaja o kulandipa thaj i karakteristika akale formengoro ka dikha akala trin misalja:

Tumen sijen profesorka.
O sikljovne si ki sikjovni.
Amen sijam lače čhave.

Nakhlo vakti

O gogjaver čhavo

Jekhe gavutno čhavo sikljola sine ki sikljovni ki diz. Nilajeske keda agorkergja l sikljovni irisalilo ko gav.

-Mo čhavo vakjergja oleske oleskoro dat, - le i vila thaj hajde mancar te keda o pus.

Leskere čhaveske na kerelape sine buti thaj vakjergja:

-Bistergjum so si odoja vila.

Na adžikergja so ka vakjerel leske oleskoro dat o čhavo lelja te džal ki plevna kote si o pus, thaj pelo pagljape upri ki jekh vila so sine umlavdi ko duvari.Oj peli thaj kugjale ko šero.

Vov astardžapes ko šero thaj vakjergja:

-Ko muklja akaja vila akate?

-But šukar so khudžan tut!- vakjergja leske o dat. Kotar i vila te sikljo ve hem te džane kaj nikana te na bistre te kere buti.

Miletikani paramisi

Pučhibe:

Save si o lafija ko akava teskti so sikavela naklo vakti?
Hramisar o lafija so si kjarlarde ki tumari tetratka.

O her delasa vika ani avlin . Me kaljaravasas me jakha sikljovindoj.

Ó kjeripne so si kjarlarde si ko angluno vakti (imperfekt).

Me hava, me haljum
Me sijum, man isi

Nakhlutno vakti (preterit)

Isi amen duj čhanija kajamkjeribaskje ko nakhlutno vakti : sintetično(purano aorist-imperfekt) thaj analitičko čhani e pomaškaribaja ki kjeripnali partikula sine.

Misal:

Perela

Jekipaste

1. me perava sine
2. tu pereja sine
- 3.vov perela sine

Butipaste

- 1, amen peraja sine
2. tumen perena sine
3. von perena sine

Sintetično trampibe (konjugacija) ko kjeripne ko nakhlutno vakti

Giljavela

Jekipaste

Butipaste

me gilavgjum
tu gilavgjan
vov gilavgja

1. amen gilavgjam
2. tumen gilavgjen
3. von gilavgje

Avutno vakti (futuri)

E avutne vakteja (futuri) vakjerelapes kjeripnali buti (funkcija) savi ka kerel pe palo vakjeribaskoro momenti.

Misal: Taesa ka dža ki Bitola..

O avutno vakti kajamkjerelape ko adava čhani so lela pes i partikula ka thaj čhivel pes angli i forma akanutne vakteske taro kjeripnalo so trampinela pe.

Perav

Jekipaste

Butipaste

me ka perav
tu ka pere
vov ka perel

1. amen ka pera
2. tumen ka peren
3. von ka peren

Gjendengo (Numerengoro) hramipe

O lafija so bešena e anavjorencar thaj sikavena paše o gjendipe e dživitijengoro ja e vastušejeskoro vikinajalen Gjende (Numerja).

Genja 1-100

Prosto genja

Jekh (eden) , Duj (dva) , trin (tri) , štar (četiri) , pandž (pet) , šov (šest) , evta (sedum) , ofto (osum) , enja (devet) deš (deset) , dešujek (edinaeset) , dešuduj (dvanaeset) , dešutrin (trinaeset) , dešuštar (četirinaeset) , dešupandž (petnaeset) , dešušov (šesnaeset) , dešefta (sedumnaeset) , dešofto (osumnaeset) , dešenja (devetnaeset) , biš (dvaeset) , bišujekh (dvaeset i eden) , trianda (trieset) , saranda (četirieset) , pinda (pedeset) , šovardeš (šeeseet) , eftavardeš (sedmdeset) oftovardeš (osumdeset) , enjavardeš (devedeset) , šel (sto) .

Kolonakere genja

Kolonakjere genja kerenape agjahar so ko genja čivenape o sufiksija –to bašo muršikano, -te bašo butipe.

Ko misal:

Jekhto - prv

Dujto - vtor

trito - tret

dešto - desetti

šovardešto – šeeseetti

šelto - stoti

LAFJORI

Trin džene bešena ki čišaj (pošik)

Sine trin džene. Bešena sine peske ki čišaj. Uzal lende sine ješilija (zeleno) kašta. Telo lende sine čišaj. Von bešena sine upri late. Sarine trainena. Bešena sine ki čišaj thaj trujal lende sine zeleno kašta. Kerela sine lafi samo i len: grbinela sine voj plo lizavo trupo ko bare parne bara hem pale odova dukhavno vakeri sine korkori peja, sar te phene rovela. Von trainena. Shaj trainena soske nane so te vakeren jekh jekheske, ja palem so kergje ola lenge te phene i len rovela, thaj odoleske nane šukar te kheren lafi. Shaj odoleske na kjerena lafi.

Taško Georgievski

Komparirin:

Von trainena.

Uzal lende sine zeleno kašta.

I len grbinela sine plo lizgavo trupo kotar o parne bara hem pale odova dukhavno vakeri sine korkori peja.

Vakerutni celina kola so vakjeraja jekh gnd vikinipe lafjori.

Mothovibaskere(narativna) pučle thaj interjektivno lafjora

Sa o mothovibaskere phučle thaj o interjektivno lafjora šaj te labarinenpe ko zurarni tjaj internelafeskiri forme , odova si atxinalo dali olencar zurarkerelape khanči ja irutnilipe. Ako ki lafjori khanči zurarkjerelpe , tegani ovela lafi bašo nesavo zuraripe, tegani odola lafjora si zurarkjerde lafjora.

Me sikljovava šukar.

O pani ando more si londalo.

Va , me sijum.

Na, me na sijum .

Ma irintut palal.

O Asani na džanela te nangjovel ki len..

O Alen na trenirini sakova dive.

Trubul te džane kana NA xramolpe e keripnalesa:

-Namangava

-Nanema

-Nasijum

Nastradin – oxa i Itar Pejo

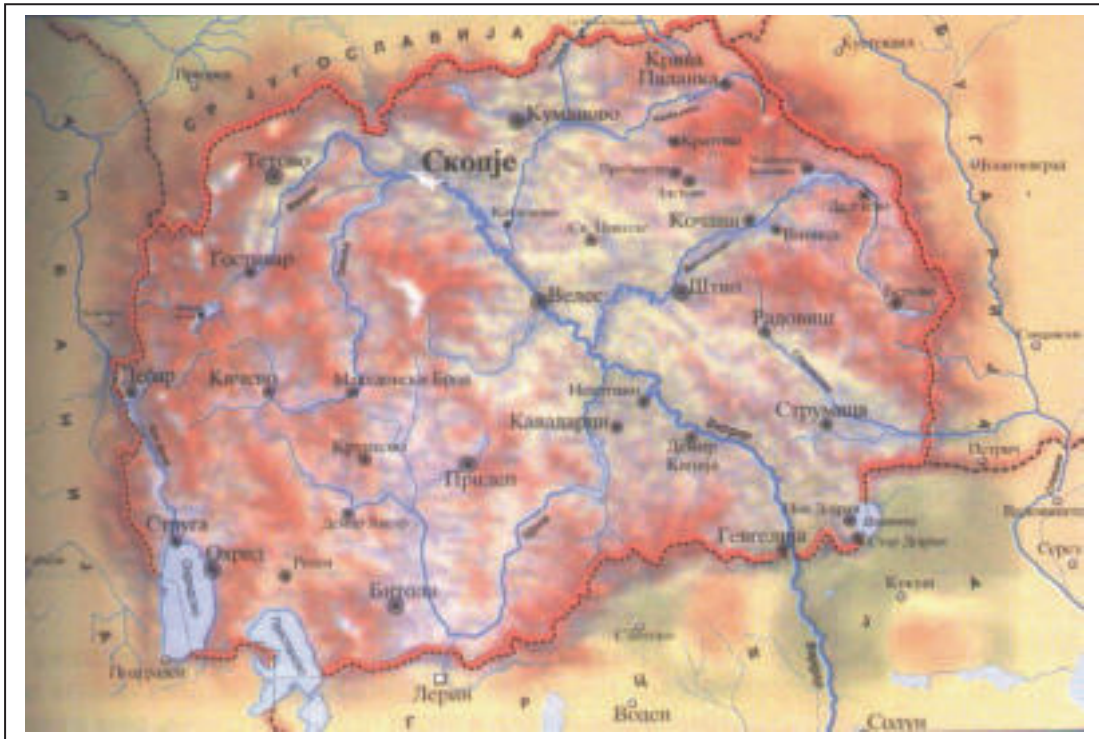
Nasradin - oxa odel za Prilep, a po nego došol Itar Pejo. Vo gradot se našle i razgovaraat. Mu vika Nasradin-oxa:” Navistina burata gi iskrevala magariwata vo Mariovo?” – “ Magariwata ne gi vidov, reče, koga bura gi beše krevala, samo samarite gi vidov, koga pađaa od neboto!”

Savali:

Amblodin ki romani čhib o teksti e Nasradin-odžaskoro.

Bipendžarde lafija:

Amblodin - prevedi

Phučimata:

Ko si kapitalno diz ki Republika Makedonija?

Koj e glaven grad na Republika Makedonija?

Ki tumari tetratka hramosaren o pobare dizja ki Republika Makedonija.

Nabroj gi pogolemite gradovi vo Republika Makedonija.

Makedonijo

Ki tute bijandilum

Tute taj djandipe pherdiljum

Ov sasti tuke Makedonijo.

Ko tromakeripe
Lulugja bajrovena
Ko khera čhave bajrovena
Ko khere majbahtale.

Dživdipe, dživdipe tuke mangava
Milja, taj milja berša
Ko tromakeripe te nakhe
Makedonijo miri bijandi phuv.

Kanzauri

Ko veš šunela
Dajekh sar rovela,
Jakha bršim dena
Von na ačhoveana.

Te pučlen tumen
Sostar akava,
Ake te šunen,
Amen ka vakera.

Avazeja ov
Asva so mukhela,
Plo pharipe baro,
Ake vakerela:

Taro bare dobor,
Ko dumo suvja,
Nango me džava,
Phirava o droma.

Suvja isiman,
Naj man thavoro,
Te kerav mange,
Me jekh gadoro!

Te dikljen ole,
Tumen ma bistren,
E kanzaureske,

Thavoro te den!

Ekrem Jašarov

O bijanipe e Romengoro

O bijanipe e Romengoro si kotar i Indija. Von i Indija muklela but dumutan, soske olengoro dživdipe odori na sine šukar. O anav Rom vakerol - manuš, thaj anav baši nacionalno plesutnipe. O vavera so nane Roma poangle vikinena sine e Romen: Džipsi, Cigani, Zingari, Čingene. A ko 8 april 1971 berš ko Londoni ikerdilo o Prvuno internacionalno romano kongresi. Odori andžape činavipe (odluka) o Roma te na vikinenen pes Cigani, numa telo ananv ROMI. I romani himna si Dželem, dželem.

Taro odova berš o Roma kerena bidžuko bašo 8 April sar olengoro nacionalikano dive

Legende- paramisija bašo bijandipe e Romengoro

O legende thaj o phurano vakjeripe si but popularna gavutne paramisja. I legenda vakjeri nesavi čipota so uli ki natura ja ko dživdipa, a o purano vakeripe vakjeri bašo čipote thaj bašo istorikane persone.

Legenda 1

Sijas amen jekh baro thagar- Rom, ov sijas amaro princo. Ov sijas amaro padišahos. O roma bešen as o- zaman savre kedinde jekhe thaneste, jekhe lače vilaeteste. Ka vilaeječeske alav sas Sindh. Šužo them sine. Odote arakhle but bahtalipe, but

lošibe. O anav amare thagaresko sine o Mar Amengo Dep. Sine le duj phrala. Lengo anav amare thagareskoro sine o Romano thaj o Singan. Šukar, ama baro maribe ulo. O muslimanja kerde odova maribe.

E lurde hasarde o them e Romengo. Tharde i phuv thaj sa e Roma našle themestar. Duj džene lele te phiren. E trin phrala ingalde pumare manušen dure dromende. Nekobor gele ki Arabija, nekobor ki Ermenija, thaj nekobor ki Vizantija. Godole themende čorole ule. E Roma iklile tari Indija thaj šel berša phirindoj resle dži ki Evropa.

Legenda 2

Nekoj si Rom, se naodlal pokraj nekeo golemo more, mu se molel na Boga i velel: Bože, može li da ja pominam ovaa voda, ama da odam (gazam) po nea, po nejzinata površina! Togaš, Gospod napravil most. Romot počnal da odi po vodata i rekol : " Ete i Gospod se plaši od mene" . Koga gi ču tie zborovi Gospsd mostot se skrši i Romot padnal vo vodata. Vo vodata , kade što padnal Romot, imalo edna guska. Davejći se Romot se fatil za guskata. Plivajći guskata go izvlekla na bregot. Toa se slučilo na 14 januari. Romot ja fati guskata i rekol: od denes će go slavam tvojt den, 14 januari. Se veruva deka guskata što go spasila Romot bila ispratena od strana na Sv. Vasil. Sveti Vasil mu rekol na Romot da go slavi negoviot praznik. Romot mu rekol: -Dobro će go slavam tvojt praznik! A kako će se vika praznikot? Sveti Vasil mu odgovoril na Romot: "Toj praznik će se vika Vasilica" . I ottogaš do denes toj praznik se vika Vasilica.

Legenda 3

Edno vreme car Faraon mnogo gi gonel Evreite, zašto tie bile mrzelivi. Sekogaš započnuvale edna rabota, ama ne ja završuvale, pak ja ostavaa ili pak ne ja rabotele kako što treba. A ciganskiot car Faraon sakal luđeto t.e. negoviot narod da mu raboti, a ne da bide mrzeliv. Zaradi toa toj mnogu gi mačel Evreite i gi gonel, zatoa što ne sakale da rabotat.

Zatoa tie go mrazele nego – Faraonot i Ciganite. I koga carot Faraon umrel, Evreite rešile da se odmazdat za sé što im bilo storeno i im ja ukrale ciganskata azbuka i ja sokrile vo grobot na Faraonot. Togaš ciganskata država se raspadna i Ciganite trgnale po zemjata, koga gi videle, togaš drugite im rekle: " Koga vie nemate azbuka, ne može da imate ni država" .

Phučimata:

Nakav ki romani čhib akala romane legend so si hramosarde ki makedonijaki čhib.

Romane gilja-

ĐELEM, ĐELEM

Đelem, đelem lungone dromencar.
Maladilem bahtale Romencar.
Đelem, đelem, lungone dromencar.
Maladilem bahtale Romencar.

A-aj, Romalen, a-aj čhavalen,
A-aj, Romalen, a-aj čhavalen.

Ala voliv lake kale jakha,
Kale jakhe sar duj kale drakha.
Ala voliv lake kale jakha,
Kale jakha sar duj kale drakha.

A-aj, Romalen, a-aj čhavalen
A-aj, Romalen, a-aj čhavalen.

Čindem lake, lolo dikhlo tursko
kaj voliv la ačhel latar pusto.
Čindem lake lolo dikhlo tursko,
kaj voliv la ačhel latar pusto.

Aj-aj Romalen, a-aj čhavalen
A-aj, Romalen, a-aj čhavalen.

Amen sama but Roma

Amen sama but Roma, but Roma
Kaj phirasa pe droma, pe droma.

Amen sama but Roma,
Kaj phirasa pe droma, pe droma.
Amen sama but Roma.
Kaj phirasa pe droma, pe droma.

Murde khanjen čedasa, čedasa
Loli zumi čerasa, čerasa.

Amen sama but Roma.
Kaj phirasa pe droma.
Amen sama but Roma.
Kaj phirasa pe droma, pe droma.

PHABOL LAMPA

Phabol lampa, phabol lampa
Ko Niško logori, ko Niško logori.
Phabol lampa daje mori
Ko Niško logori, ko Niško logori.

Voj phabola, voj phabola.
Mange ni svetinol, mange ni svetinol.
Voj phabola daje mori.
Mange ni svetinol, mange ni svetinol.

Astarde la dolinđe la.
Trin terne žandara, trin terne žandara.
Astarde le dolinđe la.
Trin terne žandara, trin terne žandara.

MO ŠHERO DUKHALA MORI DAJE

Mo šero dukhala mori daje.
Mo šero dukhala mori daje.
Parlanta mangela mori daje.
Parlanta mangela mori daje.

Mo maškar dukhala mori daje.
Mo maškar dukhala mori daje.
Kolani mangela mori daje
Kolani mangela mori daje.

Me brekha dukhana mori daje
Me brekha dukhana mori daje.
Mintani mangena mori daje.
Mintani mangela mori daj

ME KI BANJA ĐAVA DAJE

Me ki banja đava daje
me ki banja đava.
Me ki banja đava, gilja gljavava.
Me ki banja đava, gilja dijavava.

Daje mori daje, dade more dade,
Daje nori daje, dade morr dade.
Romalen aven te šunen, gilja romane.
Romalen aven te šunen, gilja romane.

Sijarinsko Banja daje,
Sijarinsko Banja.
Sijarinsko Banja oj da lekovito.
Sijarinsko Banja oj da lekovito.

Daje mori daje, dade more dade,
Daje mori daje, dade mopre dade.
Romalen aven te šunen, gilja romane,
Romalen aven te šunen, gilja romane.

PHIRAV MANGE KORKORO

Phirav mange korkoro, kaj sem devla čoroto.
Phirav mange korkoro, kaj sem devla čororo.
Aj, aj, najma dadoro.

Kaj sem devla čororo, naj ma dadoro.
Kaj sem devla čororo, naj ma dadoro.

Aj, aj, me sam čororo.
Aj, aj, najma dadoro.
Aj, aj me sam čororo
Aj, aj, najma dadoro.

Čororo devla ačhiljem,
munre dade ni dikhijem.
Čororo devla ačhijem,
munre dade ni dikhijem.
Đelo pese ando them,
bibahtalo ačhiljem.
Đelo pese ando them,
bibahtalo ačhiljem.

Aj, aj, me sam čororo.
aj, aj, najma dadoro.
Aj, aj me sam čororo

aj, aj, najma dadoro.

Te avela munro dad,
me te resav lesko vas.
Te avela munro dad,
me te resav lesko vas.
Te zagrill vov man,
hem bahtalo te ovav,
Te zagrill vov man,
hem bahtalo te ovav.

Aj, aj, me sem čororo
Aj, aj, me sam čororo

1.

Nani, nani mo čhavo

Nani, nani mo čhavo,
E nanakoro rakloro,
Kana i balval ka phudel
Tuke kuna oj ka del
O bakre kana ka nakhen,
Tuke čuči on ka den,
Nani, nani e tatasoro čavoro,
Dok na bajrove
Me nane te ženinavtu.
Bajrov mo čhavo posigate e dijake,
Nani,nani e dijakoro čhavo mlo.

2

Ki pendžera dive rat, daje me, bešav,
O veremi mandar na cidelpes,
De ,bre, daje, de po jekh mindili me amalenge,
Nek roven man, neka žalinen man,
Teško, nano, me ka merav,
Me čhaven čorole ka mukav.

3.

Mila majko, na džangavman rano
čiro rano mange dodijisarda.
Mila majko, na džangavman rano,
čiro rano mange dodijisarda.
Dikhes dejo, kola uče jablaja,
Khote ašaen ve tug eve žalja.
Mila majko, e zvonurja maren
Munre Miles mules kaj ingaren!

Muzikane instrumentija

Ko Roma si phendžarde akala muzikane instrumentija:

davuli – goči - tapan, toboši- tapan(baro davuli), दौरا- defi -daire, dalburka – tarabuka;

truba, zurla, grnata-klarineti, gajda, saksofoni;

kemana -violina, bas, gudalka, tambura, huti

Phučimata:

Kola muzikane instrumenija bašalena o Roma ko bijava ki tumari diz?

Na koi muzički instrumenti sviraat Romite vo tvojoj roden kraj?

Ko kova instrumenti bašalela o Ferus Mustafov?

Na koj poznat muzički instrument svira Ferus Mustafov?

O Roma si mileti so but mangena i muzika (čalgija), o gilja thaj o dživdipe.

Romane gilja thaj kjeliba

E Romen isi but hojra. Popenđžarde horja romane si : čučeko, Telo va, Topaansko horo, Kovačko horo, Borikano horo, sasakoro horo thaj javer.

Romano bijav ko Šuto Orizari

Romano džuvlikano tradicionalno horo

O phurane romane profesije

Rom kalajdžija

Romni kalaisarel i tepsija

Romane zanatija

Rom korpari

Rom kerela kaštunale roja

Pučimata :

Kola zanatija o Roma kjerena ki tumari diz?

Rojadžija

I čhib thaj i kultura e Romengiri

bašo III klasi

Autori: D-r Trajko Petrovski

**Lektura thaj korektura
Prof. Lejla Salijeva**

Recenzentija:

**D-r Bone Veličkovski
Prof. Vasvije Jašarovska
Prof. Sevdžan Sulejmanovski**

Ilustratori :

Bajram Selimovski

Издавач: Министерство за образование и наука за Република Северна
Македонија

Печати: Европа 92, Кочани

Тираж: 523

Со решение на Министерот за образование и наука на Република Македонија
бр.22-4036/1 од 29.06.2010 година се одобрува употребата на овој учебник

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје
373.3.016:811.214(075.2)

PETROVSKI, Trajko

I čhib thaj i kultura e romengiri bašo III klasi / Trajko Petrovski. - (2. изд.). -
Скопје : Ministerstvo za obrazovanie i nauka na Republika Makedonija, 2021.
- 87 стр. : илустр. ; 30 см

ISBN 978-608-226-933-7
COBISS.MK-ID 54301701

